

Bättre att fråga tio gånger än att gå vilse en?

En tolkande forskningsstudie om att leda lärande
inom elithandbollen

Christoffer Landin

Handledare
Maria Löfgren Martinsson

Abstract

Arbetets art:	Masteruppsats, 30 hp
Sidantal:	49
Titel:	Bättre att fråga tio gånger än att gå vilse en? <i>En tolkande forskningsstudie om att leda lärande inom elithandbollen</i>
Författare:	Christoffer Landin
Handledare:	Maria Löfgren Martinsson
Datum:	2020-06-10
Sammanfattning:	<p>Arbetslivet och idrottslivet har mängder av beröringspunkter där lärdomar kan utvinnas från varandra. Denna uppsats ämnar därför vara gränsöverskridande i sin karaktär och med hjälp av ett kvalitativt tillvägångsätt är forskningsstudiens syfte att tolka, förstå, analysera samt förmedla vilka tänkbara förutsättningar som kan påverka elittränarens möjlighet att leda lärande samt hur ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt kan påverka hur elittränare leder lärande. Vidare är syftet att synliggöra i vilken utsträckning elittränare väljer att individanpassa träningarna och hur tränarna i så fall väljer att gå tillväga för att göra detta. Med enbart små justeringar finns lärdomar att utvinna även för den mest inbitna yrkeskvinnan eller mannen.</p> <p>Insamlad data tolkas och analyseras med hjälp av teori kring kollektivt lärande, situerat lärande och praktikgemenskap, kollektivism kontra individualism, habitus och könshabitus samt teori kring att leda lärande. Tillsammans med tidigare forskning kring ämnet samt en egen förförståelse tolkas och analyseras empirin.</p> <p>Efter genomförd forskningsstudie gick det konstatera att tränarens möjlighet att leda lärande påverkas av tränarens bakgrund och livserfarenheter, könsskillnader i träningsgruppen, generationsskillnader i träningsgruppen samt vilka möjligheter det finns för identifikation med individerna i träningsgruppen. Det blev vidare tydligt att tränarna till stor del väljer att anpassa sina träningar efter hur majoriteten lär sig på bästa sätt samt att majoriteten av tränarna inte aktivt undersöker och frågar sina spelare hur de tillhandahåller kunskap på bästa sätt.</p>
Nyckelord:	Leda lärande, individualism, kollektivism, kollektivt lärande, individanpassning, tränarskap, elithandboll

Populärvetenskaplig presentation

En handbollsmatch består till synes av fjorton spelare, avbytare samt ett tränarteam. Med lite tur kan en handbollsmatch också omges av ett skrikande, hejande och kärleksömkande publikhav. Efter en genomförd säsong skall mästarna koras och förlorarna måste krypa till korset, samtidigt som resten av tabellplaceringarna fördelas ut mellan övriga lag. Ibland kan supportrarna vara glada och nöjda, men mestadels förblir en supporter lite sådär lagom besviken över sitt lags slutplacering och prestation. Rent objektivt är de detta vi ser, men bakom framgångar, motgångar och tabellplacering gömmer sig också hemligheter.

Hur kan det komma sig att vissa lag lyckas få ut så mycket mer av sin trupp än andra och att sju motståndare i vissa fall kan upplevas som åtta? Det är tränaren som oftast står som ytterst ansvarig för det sportsliga resultatet och har som huvudsaklig uppgift att få ihop laget samt lyckas få spelarna att prestera på topp; det är tränarens uppgift att försöka uppnå synergi. För mig är det imponerande, och tillika förundrande, att det kan gå bra för vissa lag och tränare, men sämre för andra. Samtidigt som vissa tränare lyckas med vissa träningsgrupper, kan samma tränare få det desto svårare med andra träningsgrupper. Således kan det konstateras att utfallet av lagets prestation påverkas av rådande förutsättningar och omständigheter.

För att ett lag skall utvecklas krävs det vidare att gruppen, men också individen, får möjligheten att lära sig nya saker och med tanke på individens olikheter kan det således bli en utmaning för tränaren att utveckla alla individer i laget på samma gång. Torde det då inte vara intressant att undersöka hur till exempel ledare eller tränare, i en viss kontext, förhåller sig till sin arbetsgrupp med tanke på ovanstående resonemang. Är vi alla olika kanske också ledaren påverkas, likaså som ledaren själv har en möjlighet att påverka individerna i sin omgivning. Hur spelarna förhåller sig till varandra samt hur ledaren förhåller sig till gruppen är också förutsättningar som kan påverka lärandet och torde därför ytterligare vara ett intressant ämne att analysera djupare.

Det som denna uppsats vill problematisera samt diskutera är just tränarens roll i detta förbättringsarbete och huruvida tränarens sätt att leda, coacha samt utöva sitt tränarskap kan påverkas av diverse faktorer – Vad är det egentligen som gör att vissa tränare passar bättre med vissa grupper?

Förhoppningen med forskningsstudiens resultat är att vara gränsöverskridande och därmed underlätta kommande arbete inom idrottslivet såväl som inom arbetslivet. Jag besitter nämligen den tron att idrottslivet och yrkeslivet har mängder av beröringspunkter och denna uppsats vill därför inte enbart underlätta för tränare, utan med enbart små justeringar tror jag lärdomar finns att utvinna även för den mest inbitna yrkeskvinnan eller mannen.

Med dessa väl valda ord har jag som författare av denna masteruppsats förhoppningsvis ringat in vad denna text kommer att handla om – Fortsätt gärna att läsa.

Innehållsförteckning

Förord	i
Introduktion & bakgrund	1
Ämnesval	1
Handbollens historia	1
Idrotten i förarsätet	1
Individer & grupper	2
Uppsatsens inramning.....	4
Syfte & frågeställningar.....	4
Avgränsningar.....	4
Uppsatsens övergripande perspektiv och forskningsansats.....	4
Min förförståelse	5
Hermeneutiskt förhållningssätt.....	5
Abduktiv ansats	6
Tidigare forskning	7
Sökning, urval & källkritik	7
Tränarens roll i lärande.....	8
Spelarens roll i lärande	9
Teori.....	10
Inledning till lärande.....	10
Kollektivt lärande - Om erfarenhetsutbyte	11
Situerat lärande & praktikgemenskap.....	12
Kollektivism kontra individualism	13
Den individuella ryggsäcken - Om habitus	14
Att leda lärande.....	16
Metod.....	17
Metodval.....	17
Urval av respondenter.....	17
Framställning av intervjuguide	18
Bearbetning av empiri.....	18
Etiska överväganden, trovärdighet & äkthet	19
Resultat & analys.....	21
Förutsättningar för att leda lärande.....	21
Betydelsen av tränarens bakgrund & erfarenheter	21
Egen tolkning och analys.....	22
Betydelsen av könsskillnader	23
Egen tolkning och analys.....	24
Betydelsen av generationsskillnader	25

Egen tolkning och analys.....	27
Betydelse av identifikation.....	27
Egen tolkning och analys.....	29
Kollektivism kontra individualism	30
Majoriteten kontra minoriteten.....	30
Egen tolkning och analys.....	32
Otrygghet till följd av individualism	32
Egen tolkning och analys.....	32
Individens egna ansvar	33
Egen tolkning och analys.....	34
Resultatets påverkan.....	35
Egen tolkning och analys.....	35
Teoretisk tolkning & diskussion.....	37
Metoddiskussion	37
Urval.....	37
Intervjuguide	38
Tidigare forskning & teori.....	38
Förutsättningar för att leda lärande.....	39
Kollektivism kontra individualism	44
Slutsats.....	48
Vidare forskning	49
Referenser	50
Bilagor	54
Bilaga 1 - Intervjuguide	54
Intervjufrågor.....	54
Bakgrund	54
Träningsupplägg	54
Lärande	54
Anpassning	54
Scenario	55
Bilaga 2 - Missiv.....	56

Förord

Jag vill börja med att tacka min fantastiska handledare Maria Löfgren Martinsson som pedagogiskt och tålmodigt guidat mig genom hela uppsatsskrivandet. Tack vare sitt stora engagemang, sin erfarenhet samt sitt intresse för sporten handboll har handledningstiden varit ett stort nöje och en bidragande faktor till att uppsatsen nått sin slutprodukt - Tack!

Jag vill också rikta ett stort tack till min vän Joakim Eriksson och min fästmo Karin Bywall, vilka alltid funnits där för rådgivning. Att skriva en masteruppsats på egen hand medför en svårighet i att finna personer som är tillräckligt insatta för att fungera som bollplank. Tack vare Joakim och Karin har jag fått den feedback som behövts för att arbeta vidare - Tack!

Jag vill slutligen rikta det största tacket till alla respondenter som ställt upp och valt att prioritera sin medverkan i denna forskningsstudie. Utan er hade uppsatsen inte kunnat genomföras - Tack!

Signatur:

Christoffer Landin

Introduktion & bakgrund

Nedan följer en introduktion som ämnar skänka förförståelse inför fortsatt läsning och innehåller redogörelser för ämnesvalets samhälleliga relevans, handbollens historia samt en bakgrund till varför denna uppsats handlar om lärande inom elithandbollen.

Ämnesval

Under min uppväxt har handbollen varit en stor del av min tillvaro. Utöver att jag själv har spelat handboll i över tjugo år har jag haft privilegiet att få vara handbollstränare för ett och samma ungdomslag i nästan tio år. Det förelåg därför ganska naturligt att valet föll på handboll när jag ville uppnå en gränsöverskridande masteruppsats kombinerad mellan lärande, pedagogik och idrott.

Handbollens historia

Enligt Svenska Handbollsförbundet (2020) har individer och grupper ända sedan antiken lekt och spelat något som till viss del går att likna med det vi idag kallar för handboll. Dagens moderna handboll började dock först urskiljas år 1898 i Danmark, där de första handbollsreglerna tydliggjordes. I Sverige spelades den första handbollsmatchen år 1907 och detta mellan två sjömansskolor i Karlskrona. Det var först under andra halvan av 1900-talet som handboll fick dagens form och blev en inomhussport.

Idag är Sverige, både på dam- och herrsidan, världsledande nationer inom sporten och har vunnit fler än tjugo medaljer i europamästerskap, världsmästerskap samt olympiska spel (Svenska Handbollsförbundet, 2020). Högstaserien för herrar och damer, som idag heter Handbollsligan respektive Svensk Handbollselit, startade år 1934 respektive år 1976. I skrivande stund är det cirka 110 000 aktiva handbollsspelare runt om i landet, där könsfördelningen är relativt jämnt fördelad mellan damer och herrar.

Idrotten i förarsätet

Finns det likheter mellan samhället, arbetslivet och idrottslivet finns kanske också lärdomar att utvinna från varandra. I ett idrottslag finns det individer som blir påverkade på ett eller annat sätt av den person som är dess ledare, samtidigt som ledaren också bli påverkad av den grupp och av de individer som ledaren avser att leda. Likaså är det inom arbetslivet och kanske handlar det, både i arbetslivet och i idrottslivet, om att sikta mot ett visst mål och att gruppen utefter bästa förmåga skall uppnå detta mål tillsammans. Förhoppningen med denna uppsats blir därav återigen att inte enbart söka svar på en problemformulering sprungen ur idrottens värld, utan kanske går det också för företag att lära sig något från lärande, anpassning och ledarskap inom elithandbollen.

En av Sveriges mest citerade och omskrivna sportjournalister, Erik Niva, är av den bestämda åsikten att idrott och samhälle har ett korrelerat samband; idrottslivet är inget isolerat undantag. Niva (2008) menar nämligen att samhällsfrågor går att studera utifrån ett idrottsligt

sammanhang och om det i samhället finns ett problem med jämställdhet, lärande eller mångfald går detta också att urskilja inom idrotten. Med utgångspunkt i Nivas tankar behövs kanske inte alltid ett fenomen undersökas i sin "vanliga" miljö, utan idrotten kan verka likt en dörröppnare och vara en möjlighet att närma sig ett fenomen som lika gärna går att finna i samhället eller i en vinstdrivande organisation.

Vidare går det också att diskutera vikten av att idrott får vara en del av en individs vardag. Engström (2002) beskriver idrotten som grunden för människors hälsa, välbefinnande, sociala behov samt motoriska utveckling. Idrotten kan verka som en uppfostran där individer kan utveckla funderingar och känslor kring vad som kan vara rätt eller fel. Det vill säga att individens normer och värderingar kan utvecklas och främjas inom idrottens värld. Engström beskriver vidare idrotten likt en institution, i vilken individer kan lära sig om sin persona. Författaren poängterar att lärandet inom idrotten kan komma att påverka individens livsstil och har därav en viktig roll för den enskildes framtid. Att studera individer som verkar inom idrottslivet torde därför vara av stort intresse.

Det skall dock poängteras att det inte enbart råder fördelar med att vara engagerad i idrottens värld. Att vara idrottsman eller idrottskvinna kan utsätta individen för höga krav med tillhörande förväntningar. Rusz och Lundquist (1997) poängterar det faktum att idrottslivet även kan vara påfrestande för den enskilde individen. Inom idrottens värld är det allt som oftast personen som hamnar i fokus. Personens insats, om det så är tränarens eller spelarens, bedöms, kritiserats och kommenteras; en idrottsprestation går sällan obemärkt förbi. Precis som spelarna blir tränarna ifrågasatta om resultaten inte går som planerat och skulle resultaten vara goda, då vill alla veta hemligheterna bakom framgången. "Hur lyckades han eller hon? Vad blev det för tävlingsresultat? Hur placerade sig laget? Fortsatt förtroende eller sparken? För tränare på elitnivå är det tuffa spelregler." (Rusz och Lundquist, 1997, s.5).

Individer & grupper

Jordan (2002) diskuterar även det faktum att individer också är olika varandra i sin natur, där olika individer har olika intresse, mål, behov, reaktionsmönster samt förutsättningar. Författaren menar att det ibland, på grund av dessa olikheter, kan uppkomma konflikter. Kämpar individer gentemot olika mål eller föredrar att nå målen på olika sätt, kan det också uppkomma oegentligheter. Jordan menar att den stora anledningen till intressekonflikter är personers oförmåga att läsa av andra individer i ens närhet. Om en person skall förstå skillnaderna måste det ägnas tid och uppmärksamhet kring att individer fungerar olika, en oförmåga som senare kan leda till irritation.

Jordan poängterar vidare att frågan: *Varför gör individer som de gör (?)* mer frekvent borde ställas. Allt för ofta får irritationen en för stor plats, vilket ofta leder till negativa omdömen om personer utav annorlunda karaktär. Kanske skulle det vara intressant att undersöka hur till exempel ledare och tränare i en viss kontext förhåller sig till sin arbetsgrupp med tanke på ovanstående resonemang. Är vi alla olika kanske också ledaren påverkas, likaså som ledaren själv har en möjlighet att påverka individerna i sin omgivning.

Det skall också nämnas att det inte enbart är enskilda individer som kan betraktas utifrån dess likheter eller olikheter. En kultur i gruppen eller i samhället kan också betraktas och beskrivas utifrån olika karaktärsdrag. En vanlig uppdelning är huruvida individer i gruppen har ett individcentrerat eller kollektivcentrerat tankesätt. Al-Baldawi (2014) beskriver kollektivism likt ett tankesätt där normer och traditioner inom gruppen prioriteras och där individens bästa nästan alltid får ge vika för gruppens bästa. Liu, Volcic och Gallois (2015) beskriver vidare att ett individcentrerat tankesätt istället prioriterar individen och dess personliga framsteg och detta framför andra gruppmedlemmar. Vad gruppen har, eller tillåts att ha, för tankesätt torde därför också påverka ledaren, spelarna och dess prestation. Hur spelarna förhåller sig till varandra och hur ledaren förhåller sig till gruppen är förutsättningar som också kan påverka lärandet och borde därför vara ytterligare ett intressant ämne att analysera djupare.

Uppsatsens inramning

Nedan följer ett avsnitt som ämnar klargöra uppsatsens inramning. Med underrubrikerna: Syfte och frågeställningar, avgränsningar samt uppsatsens övergripande perspektiv och forskningsansats är målet att tydliggöra förväntningarna hos läsaren innan fortsatt läsning.

Syfte & frågeställningar

Med avstamp i ovanstående introduktion och bakgrund är syftet med denna forskningsstudie att tolka, förstå, analysera samt förmedla vilka tänkbara förutsättningar som kan påverka elittränares möjlighet att leda lärande samt hur ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt kan påverka hur elittränare leder lärande. Vidare är syftet att synliggöra i vilken utsträckning elittränare väljer att individanpassa träningarna och hur de i så fall går tillväga för att göra detta. Med ett hermeneutiskt förhållningssätt och en abduktiv ansats är målet att uppnå en förståelse för valt ämnesområde och detta med hjälp av tidigare forskning, vald teori, studiens empiri samt en egen förförståelse för sporten handboll. Förhoppningen är att uppnå ett gränsöverskridande resultat och därmed underlätta kommande arbete inom idrottslivet såväl som inom arbetslivet. Ovanstående syfte mynnar ut i följande tre frågeställningar:

- Vilka förutsättningar kan påverka elittränares möjlighet att leda lärande?
- Hur kan ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt påverka hur elittränare leder lärande?
- I vilken utsträckning väljer elittränare att individanpassa sina träningar och hur går de i så fall tillväga?

Avgränsningar

För att avgränsa frågeställningarna kommer enbart handbollstränare intervjuas som innehar en position som förstatränare. De tillfrågade tränarna skall verka som huvudtränare i någon av damernas eller herrarnas två högsta serier. Uppsatsen ämnar söka svar på tränarens perspektiv och utelämnar därav eventuella skillnader utifrån spelarnas upplevelser. Det lämnas därav osagt huruvida spelarna själva instämmer med tränarnas syn på lärande. Denna avgränsning avser att möjliggöra djupare svar, blir en rimlig avgränsning med tanke på tidsram och arbetsbörda samt möjliggör ett mer representativt urval (se avsnitt *Urval*).

För att söka svar på ovanstående frågeställningar har forskningsstudien ytterligare en avgränsning och detta gällande uppsatsens geografiska räckvidd. Enbart tränare vars lag härstammar från Skåne län kommer att ingå i forskningsstudien.

Uppsatsens övergripande perspektiv och forskningsansats

För att ge läsaren en så rättvis bild som möjligt blir det viktigt att vara transparent gällande forskningens övergripande perspektiv, forskningsansats samt forskarens förförståelse för valt

ämnets område. I enlighet med Fejes och Thornberg (2015) hjälper detta läsaren att förstå forskarens utgångspunkt samt skapar en förståelse för varför forskningen möjliggjort kommande resultat. Det är samtidigt viktigt för mig som författare att tydliggöra min utgångspunkt och detta för att låta det övergripande perspektivet, forskningsansatsen samt förförståelsen genomsyra hela arbetsprocessen.

Min förförståelse

Enligt Fejes och Thornberg (2015) är det allmänt förekommande vid ett hermeneutiskt förhållningssätt att redogöra för forskarens förförståelse gällande ämnesvalet. Dels har jag som författare en förförståelse kring sporten handboll och dels har jag också en förförståelse gällande pedagogik, ledarskap och lärande. Jag har under min tid som tränare genomgått ledarskapsutbildningar, vilka har skänkt kunskaper inom ämnet. Tiden som tränare har även gett mig förståelse för yrket samt erfarenheter gällande professionen som uppsatsen ämnar undersöka. Det skall också nämnas att jag genom min utbildning som personalvetare via både Linneuniversitetet samt Lunds universitet fått tagit del av diverse kurser inom ämnesområdet, vilka skänkt ytterligare förförståelse samt kunskap för valt ämnesområde.

Hermeneutiskt förhållningssätt

“Hermeneutiken handlar om att tolka, förstå och förmedla och kan användas för att förmedla upplevelser av olika fenomen [...] Hermeneutiken är lämplig att använda när syftet med studien är att få tillgång till informanternas egna upplevelser av fenomenen” (Fejes och Thornberg, 2015, s.71). Fejes och Thornberg (2015) beskriver vidare ett hermeneutiskt förhållningssätt likt ett fruktbart tillvägagångssätt för att förstå specifika företeelser. Ordet hermeneutik härstammar från grekiskan och syftar till gudanamnet Hermes. Hermes uppdrag var att tolka det gudarna berättade och förmedla budskapet vidare till de dödliga. Med denna uppsats är målet att tolka och förstå, för att sedan förmedla budskapet vidare i textform till läsaren, vilket ligger i linje med ett hermeneutiskt förhållningssätt. Vidare menar Alvesson och Sköldberg (2008) att hermeneutiken tillåter tolkningarnas och förståelsernas mångfald att kollidera och därifrån skänka inspiration, vilket också varit en del i arbetsprocessen för denna forskningsstudie.

Fejes och Thornberg (2015) samt Alvesson och Sköldberg (2008) beskriver även att ett hermeneutiskt förhållningssätt med fördel kan användas om forskaren redan har en förförståelse för valt ämnesområde. Fejes och Thornberg beskriver det som att det i vissa fall till och med kan vara en fördel i tolkningsprocessen och med tanke på min bakgrund inom handboll, och det faktum att jag fortfarande är aktiv som tränare, möjliggör detta förhållningssätt att förförståelsen kan integreras. Författarna rekommenderar vidare att forskaren öppet bör skriva om sin förförståelse så att läsaren vet vilka ingångsvärde det finns i texten (se avsnitt *Min förförståelse*). Vidare beskriver författarna att hermeneutiken är ett arbetssätt där forskaren skiftar mellan del och helhet. “En bibeltext kan sålunda endast förstås om det sätts i samband med hela bibeln” (Alvesson och Sköldberg, 2008, s. 193). Ett arbetssätt vilket kommer genomsyra hela uppsatsens arbetsprocess. Det kommer ske ett skifte i fokus mellan att tolka vad informanterna uttrycker i en specifik situation, för att sedan sätta

deras utsagor i relation till helheten. I enlighet med författarna kommer sedan helheten att återigen sättas i relation till de specifika utsagorna, det vill säga att i uppsatsen kommer det att ske en växling mellan del och helhet.

Abduktiv ansats

Fejes och Thornberg (2015) menar också att det brukar skiljas mellan huruvida ett analysarbete är induktivt, deduktivt eller abduktivt. Med en induktiv ansats menas att forskaren drar sina slutsatser utifrån egna erfarenheter eller observationer. Motsatsen, en deduktiv ansats, innebär att forskaren utgår från en teori, eller en allmän regel, och därifrån undersöker huruvida detta stämmer i den kontext som forskaren valt att undersöka. Det går också att formulera det som att forskaren utifrån ett induktivt förhållningssätt använder sin empiri och med hjälp av empirin identifierar mönster som i sin tur formulerar en slutsats. Medan forskaren via ett deduktivt förhållningssätt preciserar slutsatsen med hjälp av generella regler. Ett abduktivt tillvägagångssätt kan beskrivas likt en växling mellan de två ovan nämnda förhållningssätten, där forskaren tillåts skifta mellan empiri, sin förförståelse samt ett teoretiskt ramverk.

I enlighet med Fejes och Thornbergs (2015) beskrivning har forskningsstudien använt ett abduktivt tillvägagångssätt för att söka svar på uppsatsens frågeställningar. Med hjälp av att växla mellan tidigare forskning, teori samt studiens empiri identifierades mönster som sedan bidrog till kommande analys, diskussion samt slutsats. Tillvägagångssättet möjliggjorde att jag som författare kunde gå tillbaka till tidigare delar i uppsatsen efter att empirin samlats in, för att sedan växla mellan de olika delarna tills det att uppsatsen uppnått bästa möjliga kvalitet. På grund av förförståelsen för valt ämnesområde blev det omöjligt att vara helt induktiv, samtidigt som empirin till stor del användes för att sedan formulera en kommande slutsats. Studiens forskningsansats har därför varit abduktiv och växlande mellan induktion och deduktion.

Tidigare forskning

Nedan följer ett avsnitt sprunget ur vetenskapliga artiklar och behandlar olika aspekter rörande att vara tränare samt dess verksamhet. Avsnittet är uppdelat i tre underrubriker, vilka är valda med omsorg för att skänka bredd till ämnet. I enlighet med Fejes och Thornberg (2015) är en tillbakablick på tidigare forskning ett viktigt inslag i ett hermeneutiskt förhållningssätt, detta för att skapa en djupare förförståelse för valt ämnesområde. En förförståelse som senare kan integreras i tolkningsarbetet. Förhoppningen är att läsaren, efter läst avsnitt, lättare skall kunna följa med i kommande resonemang.

Avsnittet inleds med en genomgång av artikelsökning, dess urval samt källkritik för tidigare forskning samt teori, detta för att senare övergå till ett mer klassiskt avsnitt för tidigare forskning. Detta avsnitt kommer sedan tillsammans med kommande teoriavsnitt att användas som hjälpmedel när empirin skall tolkas, analyseras och diskuteras. Avsnittet präglas av min personliga tolkning och kan därför av naturliga skäl skilja sig från hur upphovsmannen har resonerat och framställt sin text.

Sökning, urval & källkritik

För att finna underlag till studiens avsnitt gällande tidigare forskning samt kommande teori genomfördes flera artikelsökningar. Artikelsökningarna genomfördes via söktjänsterna LUBsearch, ERIC samt SwePub och detta via ingångar på universitetsbibliotekets hemsida. Sökord som användes i sökningarna var bland annat: *Lärande, anpassning, tränare, tränarskap, kollektivt lärande* samt *individuellt lärande* och vid behov gjordes även sökningar via ordens motsvarighet på engelska. Via artiklarna kunde sökningen sedan gå vidare via referenslistor av relevant karaktär. För att utöka urvalet användes också "OR" mellan sökorden samt trunkering för att sammanväva de olika sökorden.

Som urval användes funktionen peer-reviewed och för att undvika irrelevanta artiklar justerades även tidsspannet för artiklarnas publikationsår, detta för att artiklarna inte skulle upplevas som ålderstigna. Artiklar vilka ansågs vara genomförda på icke jämförbara grupper eller i länder med icke jämförbar kultur valdes även bort via ett extra urval. En del artiklar var inte tillgängliga i sin fulltext, utan fick därför sökas upp via Google Search och därifrån kunde artiklarna laddas ner för att sedan användas. Sökningar skedde även i stor uträkning via relevant litteratur, uppsatser och dess tillhörande referenslista. Sökning av relevant litteratur i form av böcker kan ibland uppfattas vara svårare för att det inte finns samma lättillgängliga funktioner som vid artikelsökning. För att uppnå en högre grad av källkritik studerades därför författare, förlag och bokens syfte extra noggrant innan användning. Målet var att finna alla böcker i dess original och som primärkälla, men om detta inte kunde genomföras valdes det i undantagsfall att refereras via sekundärlitteratur. Som exempel kan lyftas när Engeström (1994) hänvisas genom Wallo (2008). I vissa fall blev det helt enkelt för svårt att finna originalet via uthyrning eller via elektroniska källor.

Tränarens roll i lärande

Boström och Svantesson (2007) diskuterar i sin text att ett lärande kan vara antingen genetiskt betingat eller socialt inlärt, vilket betyder att individer kan ha fallenhet för ett visst sätt att lära, men kan också utveckla sitt lärande genom ett socialt samspel med till exempel en tränare. Författarna understryker vidare att en individualisering av lärandet gentemot varje individ kan vara att föredra för att uppnå ett så effektivt lärande som möjligt och individen som leder lärandet har ett stort ansvar eftersom hen måste ha en helhetssyn över gruppens sätt att lära, identifiera individens styrkor, främja lust, hjälpa individen att skapa lärandestrategier samt hjälpa individen att utveckla sina svaga delar i inlärningsprocessen. Det föreligger därav ett ansvar hos tränaren att ha en medvetenhet kring hur individerna lär sig, för att på så sätt hitta rätt metod för varje specifik lärsituation. Författarna menar vidare att den som lär ut också måste ha en medvetenhet kring hur undervisningen skall planeras. Ett resonemang som även förs av Honey och Mumford (1985), där författarna menar att det är av yttersta vikt att ta reda på hur kunskap bäst förvärfvas. Tillhör individen de aktiva, de eftertänksamma, de teoretiska eller de pragmatiska. Olika lärostilar som kan förekomma, vilka författarna menar skänker en förståelse för varje individs individuella lärprocess.

Eriksson (2006) poängterar vidare att vissa personlighetsdrag samt egenskaper, vilka är personspecifika, passar bättre hos tränare än andra. Utöver personlighetsdrag menar Eriksson att det finns ytterligare två aspekter vilka påverkar möjligheten att bli tränare, nämligen syskonskapet samt tidigare spelarkarriär. Författaren menar att uppväxten påverkar ledarskapet samtidigt som ledare ofta också kan utvecklas i en syskongrupp. En egen elitkarriär kan också underlätta för individer som vill bli tränare och tack vare sin spelarkarriär vet individen vad som krävs för att lyckas. Ofta tar många elittränare även vägen via att vara en så kallad ideell ledare, för att sedan utvecklas och till slut nå en nivå där tränarrollen förblir ett formellt yrke.

Det skall dock poängteras att det är svårt att vara en perfekt tränare. Hogedal (1994) diskuterar kring det faktum att det finns svårigheter att samtala i termer om den perfekta tränaren och väljer istället att beskriva olika egenskaper som alla bör finnas hos en ledare: Kunskap, en positiv grundsyn, hängivenhet, en god kommunikation samt struktur. Med kunskap menas att ledaren bör ha ett kunnande kring det som skall läras ut, allt för att kunna utbilda och utveckla individerna i gruppen. Det krävs också en positiv grundsyn kring, samt en hängivenhet till, det som skall läras ut. Med kommunikation menas förmågan hos ledaren att förmedla idéer, visioner samt instruktioner mellan olika aktörer på ett välfungerande sätt. Till sist benämner Hogedal vikten av att tränaren har en god strukturell förmåga, där ledaren kan organisera och tydligt strukturera både nutidens uppgifter samt framtidens utmaningar.

Vidare diskuterar Chelladurai (2006) att en tränare även kan diskuteras utifrån ett demokratiskt eller ett autokratiskt beteende. Där en autokratisk tränare ofta är fast besluten om att det är sin egen metod som är den rätta och det sker sällan interaktion mellan ledare och medlemmar. Medan motsatsen, en demokratisk ledare, ofta karaktäriseras av att tränaren tror

på interaktion och delaktighet, där kommunikation och medbestämmande är två lika viktiga parametrar.

Palmer (2007) och Skinner (1976) beskriver vidare att ett sätt för tränare att kommunicera, samt påverka spelarens lärande, kan vara genom att använda sig av återkoppling. Desto mer återkoppling en individ får, från andra eller från en själv, desto säkrare blir också utförandet. Känner individen sig säker i en viss handling, en kompetens i en specifik situation, menar författarna också att individen tenderar att mer frekvent utföra det inlärd momentet. Naylor (2006) menar dock också att en något tillbakadragen ledare kan främja att individerna själva tar initiativ, vilket senare kan leda till både utveckling och framgång. Om tränare respekterar spelarens känslor och tankar ökar också chansen att individen känner sig motiverad och kompetent.

Martens (2004) vill också belysa ledarens fostrande roll gentemot föreningens utövare. Författarna menar att tränaren inte enbart skall lära individer inom till exempel handboll, utan också lära individerna kring samhällets värderingar och normer. Författarna menar att tränaren inte enbart skall sträva efter att forma duktiga spelare och atleter, utan också sträva efter att forma självständiga individer. Således blir tränarens uppgift komplex och svårhanterlig. Ett ämne som även Naylor (2006) berör i sin text där författaren diskuterar balansgången som nästan varje tränare och ledare står inför. Naylor menar nämligen att tränare allt som oftast dras mellan två olika verkligheter i sitt dagliga arbete. Det handlar dels om att uppnå resultat - Att vinna, men det handlar också om att utveckla framgångsrika individer. Författaren väljer att beskriva det som att tränaren har en möjlighet att inte enbart vara lärare, utan också utveckla spelare i en strävan att uppnå resultat.

Baribeau (2006) understryker återigen att tränare bör anpassa sina träningsmetoder utefter spelarnas individuella förmåga att tillhandahålla kunskap. Författaren menar att vissa individer lär sig bättre genom att titta, andra genom att utföra och en tredje genom att höra en gedigen beskrivning av ett specifikt moment. Författaren poängterar att människor är olika och bör också behandlas därefter, det blir därför viktigt att tränaren vet hur varje spelare bäst tillhandahåller kunskap.

Spelarens roll i lärande

Giacobbi, Whitney, Roper samt Butryn (2002) diskuterar i sin studie det faktum att det inte enbart är ledaren som bär ensamt ansvar för att det skall skapas förutsättningar för lärande. Studien visar att en del ledare även belyser det faktum att spelarnas mottaglighet förblir en viktig faktor. Spelarna måste vara mottagliga för att kunna ta emot de instruktioner som erbjuds och det måste finnas utrymme för en ömsesidig respekt mellan spelare och tränare för att budskapet skall nå fram. Författarna menar, utöver ovan nämnda resonemang, också att tränaren skall agera överordnad, rådgivare, vara en vän samt vara en fadersgestalt för de spelare som behöver. Vilket återigen klargör det faktum att tränarrollen är komplex, mångfacetterad och en svårhanterlig roll att utföra.

Teori

Nedan följer ett avsnitt baserat på vetenskapliga artiklar samt annan relevant litteratur. Efterföljande rubriker avser att skänka djupare förståelse och därmed möjliggöra en mer abstrakt analys. Valda teorier kommer tillsammans med ovan nämnda tidigare forskning att användas som hjälpmedel vid en senare teoretisk tolkning och filtrering av empirin. Vidare understryker även Luckmann (2008) det faktum att empirisk kunskap behöver kompletteras genom en teoretisk filtrering och därav fyller detta avsnitt sin funktion när empirin senare skall tolkas, analyseras samt diskuteras. "The world is not only there to be discovered by empirical research, but rather, knowledge is filtered through the theory that the researcher adopts." (Della Porta och Keating, 2008, s.24).

Avsnittet inleds med en introduktion och tillika inledning till ämnet lärande, för att senare övergå till ett mer klassiskt teoriavsnitt. Avsnittet präglas återigen av min personliga tolkning och kan därför av naturliga skäl skilja sig från hur upphovsmannen har resonerat och framställt sin text.

Inledning till lärande

“Vi människor är aktiva varelser. Vi förvärvsarbetar, vi deltar i föreningslivet, vi bildar familj och uppfostrar barn, vi umgås med släkt och vänner, vi odlar någon hobby, vi läser böcker, vi njuter av kultur och konst. Ibland bara tar vi det lugnt. Men nästan oavsett vad vi gör, lär vi oss samtidigt saker och ting. Ibland medvetet, oftare omedvetet” (Granberg, 2014, s.69).

Granberg (2014) menar nämligen att vi människor ständigt har en möjlighet att lära oss. Det kan handla om att vi lär oss formellt i skolan, men det kan också vara så att lärande uppstår i våra mest vardagliga aktiviteter. Ett lärande som Granberg menar både kan ske medvetet, men också till stor del omedvetet. Granberg beskriver vidare att lärande både kan skänka positiva, men också negativa konsekvenser för individen. Dels kan individen få bredare och djupare kunskap, men lärandet kan också i vissa fall leda till minskad kompetens.

Granberg (2014) poängterar också att det i grunden inte är någon skillnad mellan hur barn, ungdomar och vuxna lär sig. Författaren menar att alla individer i grunden vill förstå omvärlden och den stora skillnaden ligger i att barns kognitiva processer utvecklas i en annan takt och mer successivt än hos vuxna. Vidare lyfter Granberg fram två ytterligare skillnader mellan barn och vuxna i samband med lärande. Dels har vuxna större möjlighet att tänka abstrakt, något som barn inte förrän i dess tidiga tonår har möjligheten att göra. Dels menar författaren också att vuxna allt som oftast har mer erfarenheter än vad barn och ungdomar har, vilket kan underlätta i lärprocessen. Oavsett huruvida det handlar om barn eller vuxnas lärande vill dock Mayer (2008) poängtera vikten av att lärande bör ske över en längre tid för att skänka önskade effekter.

Kollektivt lärande - Om erfarenhetsutbyte

Ohlsson (2004) beskriver att för att ett kollektivt lärande skall vara möjligt behöver teamet ta tillvara på gruppens erfarenheter, skapa samspel samt ha en god kommunikation sinsemellan. Det handlar bland annat om att medlemmarna i den kollektiva lärprocessen utbyter erfarenheter med varandra, formar gemensamma strategier och detta för att sedan utföra uppgifterna. Ohlsson beskriver nämligen att det är genom varandras erfarenheter, gruppens samspel och genom kommunikation som ett team eller ett arbetslag kan skapa och upprätthålla ett kollektivt lärande. För att detta skall vara möjligt poängterar författaren att det också måste finnas en gemensam förståelse inom teamet för den specifika uppgiften vilken gruppen gemensamt skall försöka lösa.

Ohlsson (2004) beskriver vidare att det utifrån samtal om privata erfarenheter samt skapande av gemensamma strategier för tillhörande uppgifter också kan skapas så kallade synergier. Saker som enskilda individer inte hade klarat av på egen hand, kan gruppen tillsammans skapa möjligheter för att klara av. Viktigt blir det att gruppens enskilda individer vågar, väljer och tillåts att delge sina privata kunskaper samt erfarenheter. Genom att tillgängliggöra dessa kan teamet skapa ett mervärde och förståelsen för problemet kan bli större i detta gemensamma utbyte. För att detta skall vara möjligt krävs det också att samtalet får lov att vara den fullt så viktiga länken mellan det författaren benämner som den privata sfären och den offentliga sfären.

I det kollektiva lärandet menar Ohlsson (2004) vidare att samtalet och erfarenhetsutbytet mellan gruppmedlemmarna kan beskrivas utifrån tre olika variationer. Dels beskriver författaren att utbytet kan ha en *berättande karaktär*, vilket innebär att en medlem rekonstruerar konkreta erfarenheter för att sedan göra dessa tillgängliga för de andra medlemmarna. Författaren lyfter också fram det *gemensamt reflekterande samtalet*, vilket innebär att de ovannämnda konkreta erfarenheterna sedan också ifrågasätts av teamet. Tack vare att gruppen kan ifrågasätta utsagorna kan detta leda till reflektion. Den sista varianten beskriver Ohlsson som det *gemensamt intentionskapande samtalet*, vilket innebär att gruppen i erfarenhetsutbytet gemensamt kan skapa strategier och avsikter. Tillsammans i samtalet kan medlemmarna skapa förutsättningar vilka kan lösa gemensamma problem. Dock poängterar också författaren att samarbete och kommunikation inte alltid måste betyda att det leder till en positiv utveckling. I vissa fall kan samspel mellan olika individer bromsa utvecklingen, vilket ofta kan vara fallet om en eller flera individer berövas eller utesluts från att vara delaktiga i erfarenhetsutbytet.

I sin text hänvisar också Ohlsson (2004) till Granström (2000) och poängterar att det finns fyra olika villkor, vilka bör vara uppfyllda för att kunna möjliggöra ett kollektivt lärande. Dels tydliggörs vikten av att lagmedlemmarna anser sig vara på samma ansvarsnivå och detta för att det skall finnas en vilja att erbjuda sin kompetens till gruppen om det behövs. Dels tydliggör också författarna vikten av att medlemmarna själva får vara med i utformningen av problemlösningen och uppgiftsstyrningen får därav inte lov att utelämna gruppmedlemmarnas möjlighet till delaktighet. Det tredje villkoret handlar om att gruppmedlemmarna också får

utrymme och möjlighet att forma egna lösningar vilka kan avvika från hur andra team och arbetslag valt att lösa problemet. Som sista villkor poängterar författarna vikten av att varje enskild individ inom gruppen vet gruppens syfte och har möjlighet att rycka in vid behov. Det må vara ett ideal, poängterar båda författarna, men det finns stora fördelar att utvinna.

Ohlsson (2004) lyfter också fram att det kan finnas en del hinder vilka kan begränsa det kollektiva lärandet. Dels kan det uppstå hinder i form av att individer hänvisar tillbaka till tidigare erfarenheter likt en sanning, vilket gör att individen som delar med sig av sin erfarenhet får sin erfarenhet ogiltigförklarad på grund av liknande situationer sedan tidigare. Ett hinder kan också vara att det uppstår så kallade undergrupper vilka inte ifrågasätter varandra, utan istället tar varandras förståelser för givet. Ett ytterligare hinder till kollektivt lärande kan vara att individer inte vill dela med sig av sina erfarenheter, eller att gruppmedlemmar aktivt väljer att utesluta samt exkludera medlemmar vid erfarenhetsutbytet.

Situerat lärande & praktikgemenskap

Inom ramen för det sociokulturella perspektivet på lärande kan det föras en djupare diskussion utifrån det Lave och Wenger (1991) benämner som ett situerat lärande. Författarna ställer sig kritiska till att lärande, enligt en traditionell pedagogik, är dekontextualiserat och poängterar istället att lärande också är påverkat av kontexten och den situation som uppstår när en person skall lära sig något nytt. Enligt teorin om situerat lärande är kunskap inte något objektivt som varje människa har inom sig, utan kunskapen förändras och dess innebörd varierar beroende på i vilket sammanhang som kunskapen införlivas. Kunskap enligt författarna är till viss del tillfällig, socialt konstruerad och kunskapen är därigenom också beroende av sitt sammanhang.

Lave och Wenger är inte ensamma om att understryka att lärande påverkas av kontexten. Granberg (2014) instämmer och uttrycker vidare att det som individen lär sig i en viss situation kan bero på just situationen och inläringen kan variera beroende på dess sammanhang. "Varje individ bygger sin kunskap om världen. Hon gör detta i ett ständigt samspel med kontexten, det vill säga den omgivande miljön och dess meningssammanhang [...] Individen är en del av kontexten, samtidigt som den oavbrutet påverkar och påverkas av individen" (Granberg, 2014, s.70-71).

Vidare beskriver Lave och Wenger (1991) att analysen av lärandet bör fokusera på aktiviteten i dess kontextuella sammanhang och detta istället för att fokusera på hur lärandet egentligen sker. Lave och Wenger menar att lärande är komplext och borde analyseras utifrån ett större sammanhang där även kontexten inkluderas. Teorin om situerat lärande tydliggör vidare att lärande både sker i ett kulturellt samt ett i socialt sammanhang och hur väl lärandet slår ut, eller var individen förmår att lära sig, är direkt knutet till vilken kultur som råder och vilket socialt sammanhang som hägrar vid själva inläringen.

Wenger (1998) utvecklade senare delar av ovanstående teorin och menar att lärande också kan beskrivas utifrån ett kollektivt synsätt och detta via deltagande i någon form av praktik samt tillhörighet. Författaren menar att individer som skall lära sig i samma kontext verkar inom

något som kan benämnas som en praktikgemenskap. Wenger menar nämligen att som deltagare i en så kallad social värld är individen, medvetet eller omedvetet, medlem i en eller flera praktikgemenskaper. Vidare beskriver författaren fenomenet utifrån att individer tillsammans samlas, informellt eller formellt, kring en gemensam praktik. Gemenskap kan vara både stor och liten, vilket gör att en individ skulle kunna vara medlem i flera olika gemenskaper inom samma organisation eller för den delen inom ett lag. Dels är varje individ en del av laget, men individen kan vidare också vara medlem i mindre praktikgemenskaper som till exempel delar av en träningsgrupp vilken existerar inom laget.

Lave och Wenger (1991) samt Wenger (1998) beskriver vidare relationen mellan en expert och en nybörjare samt hur detta lärlingskap införlivar nybörjaren i lärandet genom en gemenskap. Enligt författarna erbjuds nybörjare inte direkt eller per automatik medlemskap i gemenskapen, utan har möjlighet att under en kortare tidsperiod begå vissa misstag och övriga individer i gemenskapen har ofta en större förståelse för detta. Under denna tid ökar också insikten hos nybörjaren gällande det som kallas för praktikgemenskapen, det vill säga den gemenskap som råder mellan de individer vilka figurerar i det sammanhang där lärandet skall införlivas. Det fulla medlemskapet uppnås först när de nödvändiga kunskaperna antingen införlivats genom att härma en mer erfaren medlem, eller att nybörjaren provar sig fram och själv testat att utföra den tilltänkta uppgiften eller övningen. Författarna betonar dock att lärande inte enbart uppstår i relationen mellan en nybörjare och en expert, utan till stor del påverkas lärandet också av relationen mellan den enskilde individen och de övriga individer vilka befinner sig i samma praktikgemenskap. För att förtydliga detta fenomen går det i enlighet med författarna att uttrycka det som att en praktikgemenskap är kontexten där individerna kan utveckla sina identiteter, beteendemönster, sina värderingar, relationer samt normer och detta i samklang med gruppen.

Kollektivism kontra individualism

Ett handbollslag eller ett arbetslag kan utåt sett betraktas likt en grupp, men gruppen består vid en närmare anblick också utav enskilda individer. Det kan på så sätt föreligga en dragkamp mellan hurvida det är gruppen eller individen som får stå i centrum. Det kan därav vara av intresse att föra en djupare diskussion utifrån det Al-Baldawi (2014), Matsumoto och Juang (2004), Bhugra (2005) samt författarna Liu, Volcic och Gallois (2015) beskriver likt ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt.

Al-Baldawi (2014) beskriver nämligen i sin text att ett kollektivt tankesätt är ett tankesätt där normer, tankar och värderingar inom gruppen prioriteras och oberoende av hur många individer det finns i grupper, betraktas individerna likt en enhet där gruppens samtycke är viktigare än individens egen åsikt. Matsumoto och Juang (2004) beskriver det likt att dragkampen mellan individualism och kollektivism tydliggör tendenser och indikationer för hur kulturer fostrar och uppmuntrar individers önsknings, behov samt värderingar.

Vidare menar Al-Baldawi (2014) att det är gruppen och inte individen som tillför ny kunskap i ett kollektivcentrerat tankesätt, vilket i bästa fall kan leda till utveckling och lärande. Författaren beskriver det som att individens bästa nästan alltid får ge vika för gruppens bästa

och individens enskilda val leder ofta till konsekvenser för gruppen, vilket gör att individens lojalitet härstammar från gruppens oskrivna regler. Skulle en enskild individ bryta mot en regel är det inte enbart individen som påverkas, utan också gruppen som helhet. Detta skapar en viss typ av normer och värderingar vilka leder till att gruppens medlemmar ofta agera mer lika varandra.

Ett individualistiskt tankesätt, enligt Al-Baldawi (2014), präglas istället av att individen inte är lika beroende av gruppen. Individerna ifrågasätter istället mer frekvent "makten" och det skapas följaktligen nya förutsättningar. Bhugra (2005) beskriver det som att individcentrerade grupper tenderar att liknas vid liberalism, medan grupper utav kollektivistisk karaktär istället oftare tenderar att liknas vid traditionalism. Författaren menar dessutom att individualism nästan förutsätter att enskilda individer kan fatta rationella beslut. På så sätt tenderar ofta individer, vilka figurerar i grupper som genomsyras av individualism, ges större möjlighet till fria val. Författarna Liu, Volcic och Gallois (2015) beskriver vidare det som att ett individcentrerat tankesätt kan få konsekvensen att den enskilda individen prioriterar sina personliga framsteg framför andras. En individ kanske inte alltid ser till lagets bästa, utan försöker i första hand se till sin egen utveckling och kan följaktligen därför framstå som mer individcentrerad.

Det skall dock poängteras, i enlighet med författarna ovan, att kulturer och grupper aldrig har antingen det ena eller det andra tankesättet. Däremot kan en kultur vara mer individualistisk eller mer kollektivistisk och författarna betonar att nästan alla kulturer har karaktärsdrag från båda tankesätten. Författarna vill också understryka att det inte handlar om att det ena tankesättet är bättre än det andra, utan det handlar istället om att de olika tankesätten passar bättre eller sämre beroende på situation.

Den individuella ryggsäcken - Om habitus

I enlighet med Bourdieu (1994, 1999) bär alla individer med sig olika livserfarenheter och dessa erfarenheter påverkar i sin tur individens handlande. För att möjliggöra en kommande tolkning och analys gällande hur tränarnas erfarenheter, tränarnas "individuella ryggsäck", påverkar tränargärningen kommer Pierre Bourdieus tankar kring habitus och könshabitus att beskrivas närmare. Pierre Bourdieu kan tyckas vara en ålderstigen tänkare att referera till, men med sin bakgrund som fransk kultur och utbildningssociolog har Bourdieu varit med och format många av dagens nutida tänkare. I sina litterära verk diskuterar författaren alltifrån erfarenheternas påverkan på individens handlande, till varför män och kvinnor ofta placeras i två olika fack. Tankar vilka kan bidra till en djupare och mer abstrakt analys av uppsatsens empiri.

Begreppet *habitus*, vilket härstammar från latin, kan på franska översättas till *habitude* och kan på svenska översättas till vanor eller livsmönster (Fransktlexikon, 2020). Bourdieu (1994) menar att en individs livsmönster, individens habitus, påverkas av livserfarenheterna. Författaren menar vidare att habitus också kan betraktas utifrån grupper. Genom gruppens sätt att agera och gruppens sätt att handla kan gruppen stärka sin tillhörighet och till viss del också stöta bort de som inte har samma habitus som gruppen. Det föreligger därför vara lättare att

omges av individer vilka liknar en själv och till viss del stöta bort personer av annorlunda karaktär. I en grupp kan det vidare bli påtagligt att olika individer kan betraktas utifrån olika tillskrivna värden, detta då personerna har olika livserfarenheter, sociala tillhörigheter, kön eller utbildningar. När en ny person betraktas för första gången placeras individen, utifrån betraktarens öga, omedelbart i diverse kategorier och fack, vilket gör att en individs habitus förstärks och definieras i den sociala identiteten.

För att förtydliga det ytterligare menar Bourdieu (1994) att individens framtida handlande är direkt kopplade till individens habitus, det vill säga att handlandet starkt påverkas av individens livserfarenheter. Hur individen väljer, värderar och handlar beror alltså till stor del på tidigare livserfarenheter. Habitus påverkar också hur individer väljer att se andra personer i ens omgivning, vilket gör att det skapas likheter med grupper vilka individen vill tillhöra och olikheter med grupper som individen inte vill tillhöra. Bourdieu poängterar vidare att eftersom en individs habitus inte förändras i snabb takt, kommer personer vilka förflyttar sig till en ny social värld stöta på vissa hinder. På grund av spår från individens ursprungliga habitus kan förflyttningen leda till att en viss distansering kan uppkomma mellan individen och dennes nya sociala värld.

Vidare beskriver också Bourdieu (1999) något som han benämner *könshabitus*. Könshabitus är ett begrepp som försöker tydliggöra och förklara varför det kan upplevas finnas en skillnad mellan kvinnligt och manligt. Författaren menar att förhållandet mellan man och kvinna samt mellan manligt och kvinnligt är något som sitter starkt rotat i vår samhällsstruktur. Bourdieu ställer sig frågande till varför det kan upplevas finnas en viss manlig dominans i våra samhällsstrukturer, patriarkaliska strukturer vilka kan återspeglas så pass långt tillbaka i tiden att det i vissa fall kan ses som en självklarhet. Bourdieu vill påpeka att det givetvis finns påtagliga skillnader mellan kvinnligt och manligt beroende på hur naturen har skapat människan, men enligt författaren är en del skillnader också godtyckliga. De biologiska skillnaderna kan betraktas som reella, men det finns mängder av skillnader vilka samhället har valt att addera som skillnader mellan kvinnor och män samt kvinnligt och manligt. Det är dessa skillnader vilka Bourdieu också kan uppfattas förhålla sig kritisk till. Författaren beskriver vidare att individens kön både kan begränsa, men också möjliggöra hur en individ tillåts att bete sig och föra sig. Det är de socialt konstruerade mönstren i vårt samhälle som påvisar vad som betraktas som kvinnligt och manligt. Dessa socialt konstruerade mönster är något som tidigt ger sig tillkänna vid en individs uppväxt. Bourdieu menar att pojkar ofta uppfostras efter manliga normer och flickor ofta uppfostras efter kvinnliga normer. Denna uppdelning mellan könen poängterar Bourdieu återigen är något som människan har skapat, ett socialt konstruerat mönster vilket inte skall betraktas som något naturligt. Bourdieu beskriver vidare att människan därför inte bör betraktas utifrån att vara fri, utan på grund av de socialt konstruerade mönster som existerar, kan individer "tvingas" att följa efter. Bourdieu beskriver att vi ständigt möts av socialt konstruerade könsroller och till viss del kan de också uppfattas vara förkroppsligade i oss.

Att leda lärande

Inom idrottslivet, men också inom arbetslivet, kan det finnas personer vilka mer eller mindre kan ses som ansvariga för gruppen och till viss del också för gruppens lärande. Ett fenomen som denna uppsats, liksom en del andra författare, valt att benämna: *Att leda lärande*. Wallo (2008) poängterar i sin avhandling att individer ibland behöver viss stöttning inom utveckling och lärande för att uppnå ett bättre resultat. Wallo väljer i sin avhandling att citera Engeströms text kring ledarens betydelse i lärandeprocessen

“Although there are many occasions of productive learning in everyday situations, most of everyday learning consists of conditioning, imitation, and trial and error. Investigative, deep-level learning is relatively rare without instruction or intentional self-instruction. For that very reason, instruction is necessary. Its task is to enhance the quality of learning, to make it purposeful and methodical.” (Engeström, 1994, p. 48).

Wallo (2008) beskriver vidare i sin avhandling förhållandet mellan en student och en instruktör när det handlar om arbetsplatslärande. Författaren hänvisar återigen till Engeström (1994) och påpekar att instruktörens huvudsakliga uppgift i lärandeprocessen är att påverka den individ som ämnar lära sig. Målet med processen är att påverka individen på så sätt att hen kan bli mer självmedveten, självständig samt ansvarsfull gällande sitt eget lärande. Vidare menar författaren att instruktören nästan skall provocera fram intellektuella konfrontationer, krav samt utmaningar vilka förhoppningsvis kan skapa ett behov av lärande hos den enskilda individen. Uppgiften för personen som leder lärandet blir sedan att stötta och guida den andra individen under hela lärprocessen.

Wallo (2008) hänvisar återigen till Engeström (1994) och menar att det finns nio olika steg vilka instruktören bör använda sig av under lärprocessen. Det viktiga är att instruktören har en medvetenhet kring hur stegen är relaterade till varandra och var individen befinner sig. För att möjliggöra lärande skall personen som leder lärandet: Förbereda, motivera, orientera, förmedla och utarbeta ny kunskap, systematisera, öva, tillämpa, kritisera, utvärdera samt sedermera kontrollera. För att uppnå lärande menar författaren att instruktören med fördel skall spela “djävulens advokat” gentemot den individ som ämnar försöka lära sig något nytt, detta för att försöka skapa en motiverande kognitiv konflikt. Sedan menar författaren att individen skall få experimentera och försöka hitta en lösning, detta med hjälp av instruktörens vägledning och addering av ytterligare kunskap vid behov. Det kan med fördel sedan övergå till mer faktiska problem och situationer. Författarna poängterar dock att det inte finns en universallösning, utan ett steg kan utebli medan ett annat kan behöva återupprepning gång på gång.

Vidare beskriver Wallo (2008) att det råder en utmaning bland ledare att finna en god balans mellan prestation och utveckling. Författaren väljer sedan att påpeka att det ena inte är bättre än det andra, utan att ett prestationsorienterat ledarskap har mer fokus på kontroll och utvärdering medan ett utvecklingsorienterat ledarskap har mer fokus på att stödja och utmana lärandet. Detta för att individen sedan skall utveckla nya och mer kreativa lösningar. Det skall dock poängteras att dessa två inriktningar inte utesluter varandra, utan istället mer kan ses som komplement till varandra.

Metod

Nedan följer uppsatsens metodavsnitt innehållande en redogörelse av de olika steg vilka genomförts för att kunna svara på studiens tre frågeställningar. Med hjälp av nedanstående metodavsnitt är målet att studien skall kunna uppnå det Bryman (2016) benämner som en hög trovärdighet, äkthet samt transparens.

Metodval

För att söka svar på forskningsstudiens frågeställningar användes ett kvalitativt tillvägagångssätt och vidare semistrukturerade intervjuer. Bryman (2016) betonar nämligen att ett kvalitativt tillvägagångssätt ämnar hjälpa forskaren att komma närmare respondenten och genom denna närheten skapa en tydligare förståelse för respondenten och hens verklighet. Vidare beskriver även författaren att en kvalitativ metod och i synnerhet intervjuer är tolkande i sin karaktär. Karaktärsdrag vilka överensstämmer med forskningsstudiens syfte, problemformulering samt tillvägagångssätt och förtydligar varför detta metodval premierats. I enlighet med Kvale och Brinkman (2015) ämnade intervjuerna också att skapa en interaktion mellan parterna och samtalen möjliggjorde en kunskapsöverföring samt kunskapsproduktion mellan mig som författare och respondenterna. Flera samtal vilka senare kunde leda fram till studiens resultat, analys och slutsats.

Urval av respondenter

En förfrågan gick ut till alla tränare för damlag och herrlag som hade positionen som förstatränare i någon av de två högsta serierna i det svenska ligasystemet. Kontakten genomfördes med hjälp av ett personligt nätverk, via min moderklubb, för att tillhandahålla de kontaktuppgifter som behövdes för att underlätta den första kontakten. I ett andra steg skickades ett missiv ut för att klargöra syftet och tillvägagångssättet med studien (se avsnitt *Missiv*). I efterföljande konversation bokades datum, tid och plats för intervjun och informanten hade flexibilitet samt egenbestämmande i dessa frågor för att lättare lyckas uppnå en träff. Av de 11 tillfrågade elithandbollstränarna, (se avsnitt *Avgränsningar*), valde åtta tränare att delta i studien. För att skänka en överblick över studiens urval av respondenter kan det tilläggas att alla var män i ett åldersspann mellan 40 år och 65 år.

I enlighet Bryman (2016) har denna studie använt sig av ett så kallat icke slumpmässigt urval, vilket innebär att forskaren i en aktiv process väljer de respondenter vilka är aktuella och detta i relation till studiens syfte samt dess problemformulering. Ett icke slumpmässigt urval genomförs, enligt Bryman, när det finns specifika kriterier och krav, vilka respondenterna måste uppfylla för att få medverka i studien. Vidare beskriver David och Sutton (2016) detta angreppssätt som ett selektivt urval, författarna menar att det är forskaren som gör en bedömning huruvida specifika individer besitter specifika kriterier samt kunskaper vilka är aktuella för studien.

Framställning av intervjuguide

Intervjuguiden framställdes efter inläsning på ämnet samt utefter ett hermeneutiskt förhållningssätt. I enlighet med Fejes och Thornberg (2015) skulle guiden möjliggöra en stor frihet och därav ge informanterna möjlighet att samtala fritt och följdfrågor uppkom sedan i relation till vad informanterna valde att samtala om. Guidens utformning följde en strävan att dels uppnå en förståelse för frågeställningarna, men också uppnå möjligheten att jämföra olika intervjusvar. Guiden delades upp i två huvudkategorier: *Intervjufrågor* samt *Scenario*. Frågorna delades upp i underrubrikerna: Bakgrund, träningsupplägg, lärande samt anpassning. Tanken med guidens andra del, scenario, var att fråga informanterna utefter tilltänkta och fasta scenarion, för att sedan skapa möjlighet för jämförelser och tack vare att respondenterna fick svara utifrån exakt samma fakta ökade också möjligheten att jämföra deras svar.

Bearbetning av empiri

Intervjuerna, vilka genomfördes i denna studie, spelades in via en mobiltelefon. Ljudfilen raderades direkt efter att intervjuerna blivit transkriberade till textform. För att analysera empirin på bästa sätt användes det Bryman (2016) benämner tematisk analys och enligt författaren innebär detta tillvägagångssätt att forskaren aktivt söker efter återkommande mönster i texten, vilka kan identifieras i transkriberingen. Transkriberingarna lästes igenom ett antal gånger, allt för att bli väl bekant med materialet och därigenom lättare undvika eventuella missförstånd. Ett arbetssätt som också genomfördes i enlighet med Fejes och Thornbergs utsagor gällande ett hermeneutiskt förhållningssätt. "Läs berättelserna i sin helhet flera gånger så att de kan presentera sig för dig" (Fejes och Thornberg, 2015, s.83).

Utifrån empirin skapades det sedan i två separata steg kategorier och teman. I ett första skede skapades kategorier av mer konkret karaktär, vilket kan liknas vid en sammanställning av studiens rådata. Kategorier bildades som synliggjorde vilka förutsättningar som kan påverka tränarnas möjlighet att leda lärande. *Könsskillnader, generationsskillnader* samt *tränarens bakgrund och erfarenheter* kan lyftas fram som exempel på några av dessa mer konkreta kategorier. Detta gjordes för att skapa en mer överblickande bild över materialet.

I ett andra skede skapades kategorier och teman av mer abstrakt karaktär. Där frågan: *Vad säger informanterna egentligen*, ställdes för att nå en djupare förståelse. De konkreta kategorierna kunde på så sätt ligga till grund för nya mer abstrakta kategorier samt teman. Där resultatet gick från en handbok med exempel, till att mer tolka varför dessa konkreta kategorier valdes att lyftas fram av respondenterna. Vilket kunde resultera i en mer abstrakt resultatdel med teman som till exempel *majoriteten kontra minoriteten, betydelsen av identifikation* samt *otrygghet till följd av individualism* (se avsnitt *Resultat & analys*). Bryman (2016) poängterar vidare att transkribering är tidskrävande och det bör avsättas tillräckligt med tid för att göra detta på ett bra sätt. Tillsammans med Brymans samt Fejes och Thornbergs (2015) råd genomfördes bearbetningen av studiens insamlade empiri.

Under empirins bearbetning användes det arbetssätt som Alvesson och Sköldberg (2008) beskriver likt en växling mellan del och helhet (se avsnitt *Hermeneutiskt förhållningssätt*).

Under bearbetningen skedde ständigt ett skifte i fokus mellan att tolka vad informanterna uttryckte i en specifik situation, för att sedan sätta deras utsagor i relation till helheten. I enlighet med författarna sattes sedan helheten återigen i relation till de specifika utsagorna. Mer konkret går det att uttrycka det som att det skedde en växling samtidigt som empirin bearbetades. Det fokuserades inte enbart på ett specifikt stycke och hur respondenten valde att uttrycka sig i det specifika sammanhanget, utan hela tiden blev det viktigt att påminnas om att lyfta blicken och överblicka helheten. Vad uttryckte respondenten i denna specifika situation i jämförelse med en annan situation. Går det att koppla samman utsagorna, går utsagorna att analysera tillsammans etcetera. Under hela arbetsprocessen skedde en avvägning mellan det arbetssätt författarna beskriver likt en växling mellan del och helhet.

Etiska överväganden, trovärdighet & äkthet

För att säkerhetsställa studiens kvalitet och etik har hela processen utarbetats med hänsyn till Vetenskapsrådets (2003) beskrivning utav de forskningsetiska principerna. Vetenskapsrådet lyfter fram fyra olika etiska principer, vilka alla bör eftersträvas för att uppnå en forskningsstudie med hög kvalitet samt hög etisk nivå: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Med *informationskravet* menas att forskaren har ett ansvar gentemot sina respondenter att informera om studiens syfte. Vidare skall informationen även innehålla en förklaring för respondenten att deltagandet i studien baseras på frivillighet samt att individen har rätt att avbryta sitt deltagande när än önskas. Med *samtyckeskravet* menas att forskaren måste tillhandahålla ett skriftligt eller muntligt samtycke från respondenten gällande ovanstående information. Med *konfidentialitetskravet* menas att respondenternas personuppgifter skall hanteras varsamt och att dess identitet inte får avslöjas. Med den fjärde riktlinjen, *nyttjandekravet*, menas att empirin endast får brukas för studiens tilltänkta syfte och därmed inte överlåtas till andra personer.

Vidare poängterar Kvale och Brinkman (2015) det faktum att det inte är tillräckligt att enbart lära sig de etiska principerna, utan det är genom en beskrivning av hur de etiska principerna har använts som forskaren uppnår ett ansvarsfullt agerande gentemot respondenter och läsare.

För att efterfölja ovanstående riktlinjer informerades respondenterna i ett tidigt skede, via telefon, att deltagandet i studien var frivilligt. Vidare informerades respondenterna att de när som helst hade möjligheten att avbryta sitt deltagande, och att detta inte på något sätt skulle medföra några negativa konsekvenser. Tack vare att respondenterna godkännande ovanstående, gavs samtycke för att delta i forskningsstudien. Respondenterna fick också möjlighet att ställa önskade frågor kring studiens syfte och dess innehåll, både innan och efter intervjuens genomförande. Information lämnades till alla respondenter gällande att all data och däribland respondenternas identitet skulle hanteras konfidentiellt och med varsamhet. Inget material, vilket kunde kopplas direkt till någon enskild respondent, skulle avslöjas i uppsatsen. I studiens resultat anges det därav inte citat vilka direkt går att koppla till någon enskild respondent. Under hela uppsatsprocessen och dess genomförande har den insamlade empirin samt det transkriberade materialet enbart hanterats av enskilda forskaren och enbart brukats för studiens tilltänkta ändamål.

Utöver de fyra forskningsetiska principerna, vilka presenterats ovan, menar Bryman (2016) vidare att kvalitativa studier också bör diskuteras utifrån dess trovärdighet samt äkthet. Detta till skillnad från kvantitativa studier, vilka oftast diskuteras utifrån begreppen validitet samt reliabilitet. Begreppet trovärdighet kan enligt författaren delas in i fyra olika kriterier: Tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera. Fyra kriterier vilka alla efterföljts samt eftersträvats under hela arbetsprocessen och forskningsstudien kan betraktas ha en hög trovärdighet samt äkthet. Med tillförlitligheten menas att forskaren utfört och genomfört sin forskningstudie utefter de regler, avgränsningar samt syfte som studien haft som ändamål att studera. Riktlinjer vilka med noggrannhet efterföljts under hela arbetsprocessen. Det föreligger också ett ansvar, vilket fullföljts, hos forskaren att tillhandahålla studiens slutprodukt till de respondenter vilka har medverkat och möjliggjort studiens resultat. Med överförbarheten menas att forskaren skall vara tydlig i sina redogörelser i studien för att läsaren enklare skall kunna avgöra hur överförningsbart resultatet sedan är till andra miljöer. Det har därför varit av största vikt att det tydligt framkommit via metodavsnitt och avgränsningar vilka som varit en del av studien, allt för att läsaren skall ha möjligheten att bilda en rättvis bild över uppsatsens överförbarhet. Med tredje kriteriet, pålitlighet, menas att forskaren på ett fördomligt sätt säkerställer att forskningsstudien innehåller fullständiga och tillgängliga redogörelser för de faser vilka genomförts i forskningsprocessen (se avsnitt *Metod*). Med sista kriteriet, styrka och konfirmera, menas att forskaren skall handla i god tro gentemot respondenterna och forskaren får inte uppenbart låta tilltänkta teoretiska inriktning påverka genomförandet och bemötandet av respondenterna. Riktlinjer vilka återigen efterföljts för att denna masteruppsats skall uppnå en hög trovärdighet samt äkthet.

Resultat & analys

I följande avsnitt redovisas delar av det insamlade materialet och avsnittet är uppdelat utefter följande två huvudrubriker: Förutsättningar för att leda lärande samt kollektivism kontra individualism. Genom citat förtydligas det resultat som valts att redovisas och rubrikerna samt dess efterföljande underrubriker är valda med omsorg för att skänka förståelse till studiens frågeställningar. Avsnittet består av respondenternas utsagor samt ett avslutade stycke i slutet av varje underrubrik innehållande en egen tolkning och analys av respondenternas utsagor och detta i enlighet med vad Fejes och Thornberg (2015) benämner som en del av ett hermeneutiskt förhållningssätt.

Förutsättningar för att leda lärande

Nedan följer fyra delar vilka alla ämnar beskriva en helhet och kan tolkas som svar på vilka förutsättningar som kan påverka elittränarens möjlighet att leda lärande. Förhoppningen är att underlätta för läsaren och därigenom också enklare uppnå en röd tråd gentemot studiens problemformulering samt dess frågeställningar. Under den första underrubriken, betydelsen av tränarens bakgrund och erfarenheter, redogörs för utsagor om tränarens uppväxt, fostran, spelarkarriär samt erfarenhet och dess påverkan på tränaryrket. Under den andra underrubriken, betydelsen av könsskillnader, redogörs för utsagor vilka beskriver skillnaderna mellan att träna ett damlag respektive ett herrlag. Under den tredje och näst sista underrubriken, betydelsen av generationsskillnader, redogörs för utsagor vilka beskriver skillnaderna mellan att träna yngre spelare i jämförelse med att träna äldre spelare. Under den sista underrubriken, betydelsen av identifikation, redogörs för utsagor vilka kan likställas vid myten ”lika barn leka bäst”.

Betydelsen av tränarens bakgrund & erfarenheter

Efter intervjuerna gick det att urskilja att det allt som oftast kan finnas ett samband mellan privatliv, livserfarenheter och yrkesliv. Några respondenter poängterade nämligen att privatliv och yrkesliv kan vara två parametrar vilka båda påverkar varandra. Några respondenter lyfte vidare fram tränarens uppväxt som en viktig faktor vilken kan påverka förmågan att bli en bra ledare.

“Jag tror att det är en sak som är mycket, mycket viktigare och det är min pappa. Som ett hade ett företag med min farfar. Där han hade ledaregenskaper och sen så när jag var fyra eller fem år så bildade min pappa en förening och gjorde det i femton år. [...] Så det har verkligen präglat mig.”

Några respondenter menade vidare också att föräldraskapet samt syskonskapet påverkar ledarskapets utveckling. Det kan tack vare föräldraskapet och syskonskapet utvecklas ett större ansvarstagande samt en mer naturlig ledarroll menade några respondenter.

“Jag kan bara se till mina egna barn. De ansvaret som min dotter kan ta för sina mindre syskon är fantastiskt. Det handlar mycket om att ta ansvar eller inte ta ansvar. Men sen tror jag för min del att det mer har varit föräldrarollen som har utvecklat den delen av mig.”

Vidare uttryckte också majoriteten av respondenterna att tränarens egen spelarkarriär kan skänka fördelar till tränaryrket. Främst kan den skapa en förståelse för den situation som spelarna för tillfället befinner sig i, vilket i sin tur också kan underlätta kommunikationen sinsemellan. Dock poängterade några respondenter att det inte bör ses som helt avgörande då det finns många duktiga tränare vilka inte varit spelare på hög nivå.

“Hela tiden tänka tillbaka på hur det var när jag spelare. Hur mådde jag den dagen, går det att trycka nu? Så man inte glömmer bort det bara för att man är tränare nu och inte spelare. Ja, det hjälper mig jättemycket och de som säger att man inte måste ha spelat... Taktiskt tror jag inte man måste, men gällande dessa sakerna tror jag man måste. Man glömmer lätt hur det kändes. Så är en nyttig erfarenhet.”

Vidare menade även några respondenter att dess ålder och erfarenhet kan påverka tränargärningen. Erfarenheten kan vara en fördel, men det poängterades att det viktiga är att det finns kvar en inre drivkraft. Finns ingen drivkraft spelar det ingen roll att det finns erfarenhet. Skulle däremot entusiasmen vara stor, då kan erfarenheten skänka framgång.

“Jag tror åldern spelar in. Jag tror det är en väldigt bidragande faktor till min tränargärning. En sak är ungdomlig entusiasm, men erfarenheter är viktigare. Sen får man inte tappa motivationen eller drivkraften. Är motivationen där den ska vara är åldern bara en fördel.”

Vidare berättade en respondent att ens personlighet som tränare också kan förändras med tiden. Dels kan aggressiviteten och viljan att hela tiden driva träningen minska med åren och dels uttryckte en respondent också att hen med åldern har blivit mer intresserad för människan och mindre intresserad för så kallade ”hårda värden”. Hur mår du nu (?) är en fråga som ställs mer frekvent med åldern menade respondenten och intresset för fysiska tester minskar. Vidare poängterade respondenten att följderna av att en äldre tränare inte kan visa övningarna också kan skänka fördelar. Följden blir nämligen att tränaren måste utveckla sin egen pedagogik gentemot spelarna, vilket kan minska risken att spelarna känner sig underlägsna tränaren.

“Jag vet var jag vill så behöver inte skrika och driva träningen hela tiden. Förr var jag ju nästan svettigare själv. Sen kan det ju vara bra med det här att man som tränare inte alltid kan visa alltid själv hela tiden så att spelarna är underlägsna tränarna. Ibland var man ju bättre än vissa spelare på vissa saker. Nu får man lära sig och berätta istället och lär sig bättre pedagogik för kan inte visa hela tiden och det tycker jag kan vara positivt.”

Det framkom också att majoriteten av respondenterna började sin tränargärning som ungdomstränare eller som ideell tränare. Något de alla poängterade som en nyttig och viktig pusselbit gällande deras utveckling. Tack vare denna erfarenhet fick de kunskap kring träningens upplägg samt om sin egen pedagogiska förmåga.

“Det har absolut påverkat mig på det sättet att jag har hittat en pedagogisk uppbyggnad av hur en träning ser ut. Så där tror jag att jag har lärt mig mycket när jag tränat ungdomar. Hur bygger jag upp den här övningen för att det ska bli en helhet i övningen”

Egen tolkning och analys

Utifrån ovanstående resonemang går det att utläsa att tränarens bakgrund och livserfarenheter påverkar tränaryrket. Vad tränaren har för familjekonstellation, uppväxt samt spelarkarriär påverkar hur tränaren sedan väljer att utföra sin profession. Det går också att

utläsa att tränarens fysiska begränsningar kan tvinga fram mer abstrakta lösningar och i det här fallet genom pedagogik. Tack vare att tränaren inte själv är förmögen att visa övningarna tvingas hen att ta till nya tillvägagångssätt, vilket i sin tur utvecklar tränaren. Det kan kanske vara utvecklande för tränaren att behöva stanna upp och reflektera, för sedan tillmötesgå spelarnas önskemål. Ett tillvägagångssätt som kanske kan minimera återupprepning av gamla och till viss del utslitna tillvägagångssätt.

I nästföljande underrubrik presenteras ytterligare en väsentlig del vilken framträdde i empirin, nämligen betydelsen av könsskillnader. Dels könsskillnader i förhållande till träning, men också könsskillnader i förhållande till att leda lärande för ett damlag respektive herrlag.

Betydelsen av könsskillnader

Under intervjuerna framkom det att det kan upplevas en skillnad mellan att träna damlag respektive herrlag. Inte för att de föds som tjejer eller killar, utan för att de uppfostrats på olika sätt och personer utifrån ser på spelarna på olika sätt. Det menade i alla fall en tränare som poängterade att det i sig inte är någon skillnad mellan tjejer och killar, men att de ibland kan bemötas olika och till viss del också har olika förutsättningar i form av till exempel ekonomisk ersättning samt anställningsform. De poängterades dock att tjejer har en tendens att vara lite "fega" och där killarna mer på ett naturligt sätt tar plats och vågar att testa nya saker. Något som respondenterna återigen poängterade kan förklaras genom uppfostran samt nuvarande kultur inom gruppen, vilket i sin tur också ställer andra krav på hur tränaren skall leda lärande.

"Där är en skillnad. Killarna är mer kreativa, men också sämre på att ta instruktioner. Så det hänger ihop. Därav blir också tränaren viktigare bland tjejer. Funkar inte det som tränaren sagt är de sämre, inte dåliga, men sämre på att hitta lösningar själva och det tror jag är kulturellt betingat så tror inte det är något man är född till."

Vidare beskrev en respondent att det krävs en mer planerad och strukturerad träning när damer skall tränas och att det finns tydliga anledningar till varför träningen är planerad som den är. Några respondenter menade nämligen att damerna mer frekvent ifrågasätter övningarna och efterfrågar dess syfte, vilket en respondent poängterade vidare kan leda till att utveckling främjas hos tränaren.

"Du behöver vara mer proaktiv med tjejer. Du behöver förklara mer innan med tjejer. Ofta också förklara helhet och vad är syftet. Oftast tydligare mål. Jag kan inte säga till en tjej att springa in i väggen där borta. Det gör hon noll gånger och på sin höjd en gång. En kille hade kunnat göra det i två månader utan att man ifrågasätter. Jag tycker jag blivit så mycket bättre tränare sen jag började träna tjejer. Jag har behövt tänka igenom allt innan."

Vidare uttryckte en tränare att det viktiga är att en spelare inte definieras utefter att vara man eller kvinna, utan att de definieras som elithandbollsspelare. Tränaren poängterar att det finns fler likheter än skillnader, men väljer sedan också att belysa skillnader som att till exempel tjejer har ett annat hierarkiskt system i gruppen samt att vikten av gruppdynamiken kan skilja sig mellan damer och herrar.

"För det första så definierar dom sig inte som man eller kvinna. Utan de definierar sig som elithandbollsspelare. Så de är definitivt ingen skillnad utan en likhet. Det går på något sätt före. Sen

har tjejer ett annat hierarkiskt system än vad killar har. Killar rangordnar sig gärna efter vem som är bäst. Medan tjejer har ett annat system som är socialt betingat. Jag har fortfarande inte förstått det och det är inte logiskt. [...] Sen är det gruppdynamiken också som är skillnad. Killar kan prestera trots att gruppen inte fungerar, men tjejer... Det är inte så att det är svårare att få det att fungera, men utslaget är betydligt större. På båda hållen. En tjejgrupp som inte fungerar, då är det kört. Medan en tjejgrupp som fungerar bra är mer effektiv än en killgrupp som driver på. Vilket gör att man kan bli viktigare som tränare. Jag tror att tränaren har en viktigare roll inom damer än inom herrar. Eftersom utslaget blir större.”

En respondent lyfte också fram att damer och herrar faktiskt kan hjälpa varandra. Som tränare ser hen en fördel i att till exempel lyfta upp herrar på sin damträning för att hjälpa tjejerna att hålla högt tempo under en längre period. Genom att killarna orkar springa längre med högt bolltempo kan det hjälpa tjejerna att utvecklas.

“Det är där som vi lånar in killar för att hålla ut lite till. Vi körde i början också men märkte att de slarvade för mycket när dom blir trötta. Tack vare killarna kan de hålla upp tempot och ligga på och släppa bollarna så kan tjejerna springa vidare. Sen har tjejerna höjt sin nivå, men det blir klart en nivå till när killarna kommer och det är inget att hymla om. Så det vet dom om varför killarna kommer.”

Vidare poängterade några respondenter det faktum att det också kan upplevas som en skillnad gällande hur damer och herrar väljer att lägga fram individuella önskemål. Där herrar beskrivs mer som att de infinner sig i gruppens sätt att vara, och att damer mer frekvent vågar ta sig fram till tränaren och föreslå ett önskemål om förändring.

“Ja, men det tycker jag tjejer är rätt bra på att komma och fråga. Dom kommer och berättar hur dom vill ha det. Dom är bra på att lägga in önskemål. Mycket bättre än killar. De kör bara sina hundra skott. Tjejer kommer och frågar lite hur dom ska göra och hur dom vill göra. Inte alla, men många.”

Det handlar dock inte enbart om skillnader gällande hur spelarna är gentemot tränaren, utan en respondent lyfte också fram att det kan handla om skillnader gällande hur en tränare kan vara mot laget och detta beroende på kön, vilket i sin tur kan påverka laget, dess träningar och dess prestation. En respondent menade nämligen att det kan finnas en svårighet att vara manlig tränare i en kvinnlig kontext. En sådan enkel sak som att medverka i snacket innan träningen blir svårt eftersom en manlig tränare inte kan medverka i ett omklädningsrum för damer. Respondenten menade att detta kan få negativa konsekvenser eftersom det blir svårare att känna av sinnesstämningen i gruppen. När sedan träningen har börjat kan det vara för sent att ta tag i det.

“Tjejer är ju svårt för man kan aldrig vara med och märka sinnesstämningen i omklädningsrummet. Som när jag tränade killar så kom jag ju alltid först och gick sist. Redan där kunde man ju märkt det och tackla det. Med tjejer kan jag ju inte det. Man ser ju ibland att de kommer och ser ut som ett åskmoln. Då är det ju försent. Jag kan ju inte lägga den tiden på träningen, då är det ju försent. [...] Jag tycker det påverka jättemycket.”

Egen tolkning och analys

Utifrån ovanstående resonemang går det att urskilja att tränaryrket, och tränarens sätt att leda lärande, kan påverkas beroende på om laget består av damspelare eller herrspelare. Precis som majoriteten av tränarna poängterade beror detta i sig inte på att en person föds som flicka eller pojke, utan hur världen sedan väljer att uppfostra individen. En tränare menade bestämt att

tjejer behandlas alldeles för ofta som ”bomull”. De är precis lika kapabla att träna hårt som killarna är, men att det först är nu som det börjar infinna sig än likvärdig träningskultur på damsidan. Där en tränares förslag att låta herrar träna med damer kan vara ett sätt att förändra träningskulturen. En annan respondent menade att damspelare ofta har andra sociala åtagande som gör att träningarna kan komma i kläm, till exempel barnpassning etcetera. Något som respondenten aldrig upplevt med ett herrlag. ”Konstigt nog löser alltid killarna det”. Den retoriska frågan som kan ställas är vem som i så fall löser den situationen? En medvetenhet som även den intervjuade respondent visade genom sitt ironiska uttalande. Både herrar och damer kan självklart lära sig saker från varandra och som majoriteten av respondenterna berättade ställer tjejer högre krav på tränarna när de vågar komma med individuella önskemål. En förmåga som herrarna borde utveckla och därav lära sig från damerna.

Det kan konstateras att det finns en hel del jämställdhetsproblem även inom elithandbollen. Det skall poängteras att de tillfrågade tränarna också ”lider” med verkligheten och värnar för damspelarnas bästa och förhoppningsvis kommer framtiden att bli än bättre. Det går i alla fall att konstatera att den sociala kontexten som spelarna lever i, och har levt i, påverkar individerna, vilket i sin tur även påverkar tränaren och hur hen måste förhålla sig till gruppen.

I nästföljande underrubrik presenteras ytterligare en väsentlig del vilken framträdde i empirin, nämligen betydelsen av generationsskillnader. Dels kan det upplevas en skillnad mellan hur tränaren förhåller sig till yngre respektive äldre spelare i träningsgruppen och dels kan det upplevas finns en skillnad gällande hur spelare väljer att förhålla sig till sin tränare beroende på vilken ålder spelaren innehar.

Betydelsen av generationsskillnader

Skillnaden mellan generationerna var något som många respondenter lyfte fram som en faktor, vilken kan påverka träningarna och dess utformning. Hur mycket en tränare måste anpassa sina träningar, och på vilket sätt det måste göras, kan påverkas av vilken ålder spelartruppen innehar. Det menade i alla fall några av de tillfrågade respondenterna. Dels påpekades det att det kan upplevas enklare att lära yngre förmågor eftersom risken att spelarna redan lärt sig ett moment felaktigt är betydligt lägre. Dels påpekas det också det motsatta, nämligen att äldre spelare i vissa fall kan hanteras lättare eftersom acceptansen från medspelare kan vara lättare att få vid äldre ålder.

“Det blir lite skillnad. I alla fall förväntningarna blir annorlunda och acceptansen och det är lättare att acceptera äldre spelare. Sen kan äldre spelare ha ett sätt att vara på som inte passar inte och då kan det vara ett gift. [...] Lättaste sättet att bli accepterad är att man går in och visar hur jäkla bra man är.”

Vidare menade även några respondenter att det kan vara skillnad mellan hur tränaren lär ut beroende på om det är ett ungdomslag eller seniorlag. Det tenderar, enligt några respondenter, vara så att ett yngre lag bygge mer går på hur tränaren vill spela, medan tränare kanske mer väljer att ha en dialog med äldre spelare gällande upplägg och spelidé. Några respondenter lyfte nämligen fram vikten av att involvera spelarna till diskussion och att detta kan variera beroende på spelarnas ålder. Dels tenderar äldre spelare att ta mer plats och dels menade några respondenter att de tenderar att ge mer färdiga lösningar till yngre spelare.

“Har man ett ungt lag där man har många unga spelare, då kanske det får vara tränarens idé eller så. Men har man en mer erfaren trupp får det bli mer en mix. Det tror jag är jätteviktig. Att de får vara med och bestämma och sen jämkas samman detta. Så mina idéer som tränare får vara lite efter vilken trupp jag har.”

En respondent lyfte vidare också fram fördelen med att som tränare ibland ta ett steg tillbaka och låta spelarna ta större ansvar.

“Jag försöker involvera mina spelare. Alla bör ta ett visst ledarskap så är det ju och så får man vara öppen och inkännande som tränare och kanske hålla käften först själv och inte ge sitt eget svar först. När man gör det är det ingen som vågar säga emot chefen. Om chefen säger vad som är sant så är det meningslöst att säga sitt.”

Vidare påpekade dock några respondenter vikten av att skapa ett klimat där spelare faktiskt vågar kliva fram och vågar komma med förslag. En respondent poängterade vikten av hur medspelarna agerar gentemot varandra i sådana situationer. Äldre spelare har till exempel ett ansvar i att yngre spelare vågar kliva fram i en diskussion. Visas det med kroppsspråk etcetera att förslaget är dåligt, kan detta påverka huruvida yngre spelare vågar kliva fram i liknande situationer i framtiden.

“Skapa ett klimat där folk vågar säga något. Förra året hade jag en ung spelare som gav ett förslag, och där en äldre spelare suckade. Det är ju inte okej, jag fick ta spelaren efter träning. Det som du gjorde där får du aldrig göra igen. Hur lång tid kommer det inte ta tills den unga spelaren nu vågar säga något igen. Sånt försöker jag hela tiden scanna in. Skapa klimat där man kan påverka med kroppsspråk.”

En respondent betonade också att det kan vara en skillnad mellan hur olika generationer kan tillhandahålla kunskap. Respondenten menade att yngre spelare inte på samma sätt som äldre spelare har möjlighet att sitta still under längre perioder för att lära sig. Efter en stund blir de yngre spelarna rastlösa och är inte vana vid att ha långa videogenomgångar eller föreläsningar poängterade respondenten.

“Det har förändrats mycket i skolan nu för ungdomar jämförelse med på min tid. Då hade man mer föreläsningar och så att man lyssnade. Nu har man fler saker och lär på andra sätt vilket gör att du inte kan ha en videogenomgång för länge då man märker att de tappar koncentrationen snabbare nuförtiden. Idag är de helt off efter tjugofem minuter. Det gick bättre för, de är inte vana vid det nu.”

En tränare kan också ha en mer fostrande roll gentemot ett ungdomslag. Det handlar inte enbart om att lära spelarna gällande handboll, utan hur spelarna skall vara mot varandra både på och utanför planen. En respondent poängterade nämligen att det för seniorer mer handlar om ett lärande kring teknik, men det för ungdomar mer handlar om att utvecklas och lära sig nya saker; resultaten är inte lika viktigt som prestationen.

“Men med ungdomar är det ju mycket mer utveckling. Inte bara vad man ska göra på banan utan också hur man ska vara mot varandra och utanför banan. Lite fostrande liksom. Man hoppas ju att de äldre kan sånt redan. [...] Äldre har mer taktik, men med ungdomar har jag inte taktik utan mer in och skjut. Mer finta, springa och skjuta. Man kanske inte vinner, men det är inte så jäkla viktigt. Det börjar först efter tjugo år tycker jag.”

Egen tolkning och analys

Det att konstatera utifrån ovanstående stycken att tränaren måste förhålla sig till vilken generation som träningen riktar sig till. Att träna ungdomslag är inte detsamma som att träna seniorlag, vilket majoriteten av respondenterna poängterade. Något som går att utläsa är att vissa tränare tenderar att låta äldre spelare vara med mer och påverka, medan yngre spelare mer får ”färdiga lösningar” från tränaren. Till viss del kan det tolkas som ett logiskt val, men det skall återigen understrykas att det på detta sätt gör att yngre spelare med annorlunda spelstil och spelidé puttats lite åt sidan, vilket i sin tur kan leda till en brist på nytänk. Där äldre spelare får mer att säga till om, vilket leder till att deras kultur och värderingar får mer fäste i träningsgruppen. Det skall varken tolkas som negativt eller positivt, utan mer som ett konstaterande som tränaren i sin tur måste förhålla sig till. Det bör också framhävas hur en respondents utsagor framhävde denna problematik, där tränaren poängterade hur viktigt det är att låta yngre spelare kliva fram och att tränaren måste markera mot äldre spelare om detta inte tillåts.

I nästföljande underrubrik presenteras ytterligare en väsentlig del vilken framträdde i empirin, nämligen betydelsen av identifikation. Dels hur identifikation påverkar tränarens möjlighet att leda lärande och dels hur tränaren måste förhålla sig till myten “lika barn leka bäst”.

Betydelse av identifikation

Myten “lika barn leka bäst” brukar nämnas i diverse sammanhang och bör så även göras i detta. Några respondenter lyfte under intervjuerna fram det faktum att det kan vara lättare att nå fram till spelare som liknar en själv i personligheten. En respondent betonade att det finns en stor medvetenhet gällande denna “problematik”, men poängterade att det fortfarande kan vara så att lika barn verkligen leker bäst, även i relationen spelare och tränare. En ytterligare respondent poängterade att det upplevs betydligt lättare att prata med någon som säger ja, vilket blir en följd av att kommunicera med spelare som direkt förstår vad tränaren pratar om.

“Sen är det ju såklart så att det är betydligt lättare att prata med någon som säger ja, än med någon som säger nej. Det är lättare att prata med någon som fattar direkt vad man säger.”

Om inte tränaren når fram till spelaren, på grund att de kanske är för olika, kan ett sätt att arbeta med spelarnas inläring vara att låta spelarna lära varandra; låta eleven vara lärare. Det menade i alla fall några respondenter som lyfte fram möjligheten att använda sig av sina spelare som ett sätt att lära ut. Vidare menade en respondent att hen i det fall ofta väljer att para ihop spelare som har samma position. Att en ung spelare får möjligheten att lära sig från en mer erfaren spelare i truppen. På så sätt kan lärande ske på andra sätt än det mer traditionella, där tränaren lär ut kunskap till spelarna. Det behöver inte alltid vara en uttalad process, men att vissa spelare agerar likt språkrör för tränaren gentemot övriga gruppen.

“Som spelare om du ska utveckla dig i vissa kvaliteter är jag säker på att du lär dig av andra spelare på samma position, men som är lite bättre. Asså helt säker på att det lärandet, spelarna emellan, lär dig jättemycket. En ung spelare lär sig väldigt mycket av en äldre erfaren spelare.”

En respondent benämnde det som ett sätt att bedriva mentorskap, allt för att lättare nå fram med sitt budskap. Genom mentorskapet kan unga spelare integreras in i kulturen och in i laget på ett så smidigt sätt som möjligt.

“Sen använder jag mig väldigt mycket av den här mentorsverksamheten. Den är extremt viktig. [...] Jag har valt att ta in dom lite för unga, men jag tar in dom och låter en lite äldre spelare ta hand om honom. Att det finns en prestigelöshet i det. Att man tar ansvar. Jag gör ofta på detta sättet för att det inte ska uppstå ett konkurrenshot och i och med att de flesta redan har gått den vägen själva så vet dom hur det kändes första gången. Skapa en förståelse kring det är viktigt.”

Några respondenter undertryckte vidare vikten av att skapa en förståelse för sina spelare och skapa rätt kunskapsunderlag för att möjliggöra den rätta anpassningen. Det måste finnas en förståelse kring hur varje individ tillhandahåller kunskap på bästa sätt. I den processen blir det extra viktigt, enligt en respondent, att inte enbart fokusera på de individer som utmärker sig, utan också intressera sig för de individer som behöver extra stöttning.

“Jag tror att en sak som man måste lära sig att förstå är hur tar en individ till sig information. Asså behöver han känna på en rörelse motoriskt eller behöver han se den. Det är stor skillnad på varje individ där. Vill han prova tills han misslyckas eller vill han lyckas direkt. Där tycker jag det är rätt stor skillnad. [...] Men återigen varje individ är viktig. Man kan inte bara fokusera på den som kan allting hela tiden, utan man ska se alla och ska man se alla måste man jobba med dom som har svårt för sakerna.”

Vidare påpekades det faktum att en del i denna förståelse också handlar om att spelaren behöver lära känna sig själv. Vad är det som får spelaren att lyckas och vad är det som gör att vissa moment blir mindre lyckade. Genom tränarens guidning menade en respondent att spelarna kan utveckla en bättre kunskap kring sitt lärande samt sin mentala närvaro. Vidare uttryckte samma respondent ödmjukt att hen inte alltid agerar på detta sätt, men att det torde vara ett tillvägagångssätt som bör användas mer frekvent.

“Försök själv kom på vad det var du gjorde som gjorde att det fungerade för dig. Kan du känna igen något beteende eller i din koncentration och sen försöker man ta upp de positiva sakerna. Sist du lyckades gjorde du såhär och såhär gick det när jag kände mig blockerad. Det måste vara samma sak när det gäller lärande. Detta leder till framgång, och detta leder till blockering. Sen kan jag inte säga att jag använder mig så mycket av det, men kanske är det så man ska ta sig an det.”

Vidare uttryckte majoriteten av respondenterna att anpassning av träningarna utefter hur spelarna lär sig blir lättare desto längre tid det funnits en relation som tränare och spelare. Det kan med tiden byggas upp en förståelse för hur individen fungerar och den förståelsen kan sedan användas för att anpassa lärandet utefter individens önskemål. En respondent lyfte också fram att det kan handla om att spelarna måste anpassa sig utefter tränaren. Det kan handla om att båda parter måste anpassa sig utefter varandras sätt att vara.

“Jag pratar med dom så mycket som möjligt. Ska man coacha en annan individ är det viktigt att man vet så mycket som möjligt om en annan människa. Hela kittet. Desto mer jag vet, desto mer kan jag lära dom. Det är min strategi. Komma nära, men inte bli kompis. Så de kan få den hjälpen de behöver. Till exempel tenta. Då finns det spelare som jag låter vara för att det inte ska slå runt.”

Vidare förklarade några respondenter att den mest använda inlärningstekniken, och den som majoriteten lär sig bäst av enligt respondenterna, är något de kallar imitationsinlärning.

Antingen visar tränaren själv eller kan en spelare, vilken är duktig i ett visst moment, visa resten av träningsgruppen hur ett moment är tänkt att utföras. På så sätt kan spelarna titta, observera och iakttä för att sedan själva försöka utföra momentet på bästa sätt.

“Det blir lite av en imitationsinlärning. Sen har jag ofta “showers” som kan visa om vi tränar på det här skottet så kan till exempel Calle visa igen och sen ber man spelarna att titta på Calle hur han gör när han håller armen på detta sättet.”

Egen tolkning och analys

Utifrån ovanstående stycken går det att utläsa att myten ”lika barn leka bäst” även efterföljs inom elithandbollen. Den stora frågan är huruvida detta verkligen är en så bra myt att följa. I bästa fall kan de positiva följderna vara att gruppens vinnarkultur kan ärvas vidare från generation till generation. Klubbens identitet kan stärkas och lättare introduceras till nya spelare samt att tränarens idéer lättare kan komma ut till spelarna genom till exempel mentorskap samt genom att använda sig av eleven som lärare. I värsta fall kan detta dock leda till minskad mångfald genom att gruppen tenderar att bli allt för homogen. Det kan leda till att de äldre spelarna lär de yngre spelarna i alltför stor utsträckning kring hur saker och ting “bör” genomföras, vilket kan leda till att yngre spelare inte får samma möjlighet att påverka den redan befintliga kulturen och sättet gruppen agerar.

Utan att ha alla svar skulle det ibland kanske kunna göras tvärtom. Genom att låta äldre spelare fostra de yngre spelarna, i en redan bestämd kultur, kan detta leda till att den äldre spelaren slipar bort eventuella kanter samt ojämnheter hos den yngre spelaren som inte passar in i ”mallen”. Kanske skall en ung spelare istället komma in, röra om i grytan och kanske istället förbättra en eventuellt redan ålderstigen kultur. Det kan i vissa fall tolkas att finnas en brist på öppenhet hos vissa tränare där lösningarna redan upplevs finnas hos tränaren själv. Där det tenderar att redan finnas svar på det som skall läras ut. Givetvis är det en komplex fråga som inte har ett entydigt svar. Dock kan det konstateras att genom att använda utvalda spelare som instruktörer, eller att tränaren visar själv, leder till att den enskilda individens möjlighet att påverka minskar. Kanske gör hen inte som övriga laget och kanske finns det en risk att spelarens ”unikhet” tvinnar bort; lika spelare lär lika spelare att spela handboll. Det går också att ställa sig frågande till vem som väljer ut dessa spelare som skall visa resten av gruppen. Jo tränaren, som tenderar att välja lika före olika. Kanske inte medvetet, och framförallt inte med målet att misslyckas, men som majoriteten av tränarna uttryckte under intervjuerna tenderar tränaren att lättare komma överens med en individ som är lik tränaren själv; tränaren tenderar att leka bäst med individer som är lika tränaren själv.

Sammanfattningsvis kan det återigen nämnas att ovanstående underrubriker alla utgör delar av en helhet och kan tolkas som svar på vilka förutsättningar som kan påverka elittränarens möjlighet att leda lärande. Nästföljande huvudrubrik, kollektivism kontra individualism, ämnar vidare redogöra för de delar vilka kan beskrivas likt en helhet och kan tolkas som svar på hur ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt kan påverka hur elittränare leder lärande samt i vilken utsträckning elittränare väljer att individanpassa sina träningar och hur de i så fall väljer att gå tillväga. Förhoppningen är återigen att underlätta för

läsaren och därigenom också enklare uppnå en röd tråd gentemot studiens problemformulering samt dess frågeställningar.

Kollektivism kontra individualism

Under den första underrubriken, majoriteten kontra minoriteten, redogörs för utsagor om tränarnas avvägningar mellan att koncentrera sig på majoriteten eller minoriteten. Under den andra underrubriken, otrygghet till följd av individualism, redogörs för utsagor om individualismens baksida. Under den tredje och näst sista underrubriken, individens egna ansvar, redogörs för utsagor om spelarnas ansvar i lärandeprocessen. Under den fjärde och sista underrubriken, resultatets påverkan, redogörs för utsagor om hur lagets resultat kan påverka ett kollektivcentrerat tänkesätt kontra ett individcentrerat tankesätt.

Majoriteten kontra minoriteten

I intervjumaterialet gick det bland annat att urskilja att det allt som oftast finns en underliggande dragkamp mellan huruvida elittränare skall fokusera på individen eller på gruppen. Skall tränaren ägna sin tid åt att individanpassa träningarna efter individens specifika behov, eller skall tränaren fokusera på hur kollektivet utvecklas bäst som grupp. Efter genomförda intervjuer gick det att konstatera att olika tränare prioriterar olika, men det finns utsagor och berättelser som tillåter en viss generalisering.

Under intervjuerna blev det till viss del tydligt att tränarna till stor del väljer att anpassa sina träningar utefter hur majoriteten, kollektivet, lär sig på bästa sätt. Tränarna identifierar att det finns vissa metoder samt tillvägagångssätt som är mer framgångsrika och väljer därefter att planera sina träningar utefter dessa metoder. Vissa respondenter uttryckte dock en problematik kring tillvägagångssättet, men poängterade att det blir svårt att planera träningarna efter en minoritetsgrupp eller efter varje enskild individ. De individer som inte lär sig utifrån den tilltänkta övningen tas istället till sidan och därifrån ges feedback innehållande andra förslag på lösningar.

“Där är vi mer generella och bredare i tänket. [...] Det handlar mycket om att det är ett lagspel i slutändan [...] kan man ju säga att jag dragit alla över en kam, där jag tror på praktisk inläring där man återupprepar handlingen.”

Till ovanstående stycke skall det adderas att en respondent diskuterade i termer kring att många individer tappas på grund av att spelarna lär sig olika. Enligt respondenten använder för många tränare sig uteslutande av muntliga instruktioner som sedan spelarna skall omvandla till något praktiskt. Vidare tror respondenten detta kan bero på att tränaren själv har växt upp med den inläringen och själv trivts med den, vilket gör att hen väljer att använda metoden vidare även för sina adepter.

“Min tes inom handbollen är att vi slänger bort många spelare genom att vi enbart fokuserar på de spelarna som lär sig genom att tränaren berättar och sen gör dom det. Ofta är ju tränaren så själv också, vilket gör att de lär ut så. Där slänger man bort mycket talang som är duktig på handboll men som lär sig på annat sätt.”

Vidare poängterade dock några respondenter att det kan komma att handla om att prioritera. Enligt två respondenter kan det vara av största vikt att prioritera för vilka spelare som det finns möjlighet till individualisering. Respondenterna menade att om det är en spelare som ligger på gränsen till truppen kan det vara svårt att argumentera för att just den spelaren skall få skraddarsydda träningar och får då istället efterfölja den kollektiva inlärningsmetoden. Är det istället en spelare som är extra viktig för lagets framgång, kanske tränarna behöver lägga lite extra tid och väljer därför att prioritera den spelaren.

“Det är inte så att de ska ha rättvist med tid. Samtidigt är det fördelat för hur viktiga de är för laget. Att få in en spelare som kommer in på marginalen och som behöver mer tid kanske får avstås. Jag brukar säga att alla människor är lika mycket värda, men alla handbollsspelare är inte lika mycket värda. Det är tydligt då vi till exempel har olika lön. Så där får man prioritera och klart jag lägger fokus mer på viktigare spelare. Där får man anpassa.”

Det kan också konstateras, efter insamlad empiri, att majoriteten av tränarna inte aktivt frågar sina adepter hur de lär sig på bästa sätt. För att ta reda på hur spelarna lär sig använder majoriteten av tränarna istället sig av avläsning och sin förmåga att vara inkännande. Respondenterna påpekade det faktum att det rätt så enkelt går att se om en spelare gillar övningen eller tycker att den är för svår. Genom att läsa av individens kroppsspråk, genom till exempel suckar och pustningar, går det att konstatera att spelaren inte uppskattar övningen. På så sätt går det också att avläsa om en spelare inte vill lära sig genom majoritetens tillvägagångssätt och därav är i behov av anpassning. I vissa fall behövs det förenklas och konkretiseras, medan det i andra fall behövs mer tid.

“Det är jättelätt att se att en spelare alltid går och tar klister när vi ska göra en ny övning. Det är inte svårare än så. Det är alltid samma spelare som gör det. Så det får man vara vaksam på. Sen ser man ju också det när dom utför det.”

Enstaka tränare bemöter ovanstående problematik genom att genomföra övningarna på olika sätt och försöker använda sig av en variation på inlärningsmetoder. Några respondenter lyfte fram att det är av största vikt att se lärande från olika infallsvinklar. Vissa personer lär sig på ett sätt, medan andra personer lär sig på ett annat sätt. Kan övningarna och träningarna rikta sig till olika “lärostilar” kan kanske också spelarnas möjligheter att lära sig kan öka.

“För mig är lärande i olika delar. Man börjar med att lära ut genom att prata och förklara, funkar inte det kan man rita och funkar inte det kan jag flytta runt spelare som schackpjäser. Det är de tre stegen. [...] sen får jag stanna och rätta till så det blir rätt efter så som jag tänker att det ska vara.”

Majoritet av tränarna poängterade dock, återigen, att dialogen kanske inte alltid finns gällande hur individen tillhandahåller kunskap. Däremot poängterade majoriteten av tränarna att de är väldigt öppna för om spelarna själva kommer fram och föreslår ett önskemål. De skulle lyssna och försöka tillgodose deras önskemål gällande inläring.

“Inte så att jag frågar kanske, men man lär sig över tid hur spelare fungerar [...] Jag frågar inte men man fattar det rätt snabbt.”

Till ovanstående diskussion skall det adderas att en respondent poängterade att hen ställer sig frågande till om spelarna verkligen vet hur de bäst tillhandahåller kunskap. Finns det en mening med att fråga om spelarna ändå inte vet, poängterade respondenten. Bästa sättet att

undersöka hur de lär sig, menade den intervjuade respondenten, är att scanna av och själv iaktta hur väl de utför ett visst moment.

“I min grupp kanske det är tre stycken som vet, men resten har nog inte ens funderat över det. Jag tror inte spelare under trettio år aktivt tänker på detta.”

Egen tolkning och analys

Det går att konstatera utifrån ovanstående stycken att tränarna inte aktivt undersöker eller frågar sina spelare hur de lär sig på bästa sätt, samtidigt som de är öppna för spelarnas förslag. Det kan utefter utsagorna ovan vidare konstateras att tränarna lär ut efter hur majoriteten lära sig. Samtidigt som de tar reda på detta genom avläsning och inte genom utfrågning. Det råder självklart en logik i att planera sin träning efter hur majoriteten lär sig, detta då det ofta handlar om en tidsbrist, men för att planera efter majoriteten torde det vara av intresse att undersöka hur varje enskild individ vill lära sig. Detta utan att ta för givet hur svaren kommer formuleras eller för den delen endast grunda sin uppfattning på egen iakttagelse. Samtidigt som det kanske skulle finnas en vinning att utforma träningarna efter minoriteten, vilket i så fall skulle tvinga majoriteten att lära sig något nytt. Något som kanske skulle kunna öka förmågan till metalärande; nämligen läran om att lära.

I nästföljande underrubrik presenteras ytterligare en väsentlig del vilken framträdde i empirin, nämligen otryggheten som kan uppkomma till följd av individualism. Dels kan denna otrygghet upplevas likt en baksida av att ha ett individcentrerat tankesätt och dels kan kanske också otryggheten upplevas vara vanligare bland den yngre generationen.

Otrygghet till följd av individualism

En respondent uttryckte vidare en skillnad mellan unga spelares och äldre spelares relation gentemot samhället och dess fundament. Yngre spelare tenderar att vara mer öppna och prata mer om sina känslor. Samtidigt som strävan om individuell frihet är större hos dessa individer. Vidare poängterade samma respondent att denna frihet dock kan komma med ett pris i form av större otrygghet hos den enskilde individen. Respondenten menade att det kollektiva fundamentet är på väg att tvinna bort och kvar står individerna med en känsla av otrygghet. Det är i sig inget negativt, poängterade respondenten, om spelare och tränare förhåller sig till detta faktum. Både i samhället, men också inom laget måste tränarna och individerna mer aktivt arbeta med relationer i förhållande till individ, kollektiv och trygghet. Kan en individ vara både trygg och ha en känsla av individuell frihet, tror respondenten också detta kan vara väldigt fördelaktigt för laget.

“Men nu är ju unga mycket mer öppen för att prata känslor och så. Den äldre generationen säger inte så mycket. [...] Jag tror i alla fall yngre människor är bättre på att öppna upp, men att de är mer osäkra för de litar inte på fundamentet. Strävan efter mer och mer individuell frihet skapar också mer otrygghet. Om man inte är duktig på att jobba med det i din klubb eller så. Totalt i samhället jobbar vi inte med saker som förr. Så ja, relationer och så är vi tvingade att jobba mycket med idag.”

Egen tolkning och analys

Ovanstående resonemang av den intervjuade respondenten understryker den dragkamp som kan upplevas mellan kollektivism och individualism. Kanske är det så att den yngre

generationen söker en större frihet än sina förfäder. Detta menade i alla fall en av tränarna och poängterade det faktum att frihet också kan leda till otrygghet om det inte ges rätt förutsättningar. Förutsättningar som respondenten uttryckte saknades i den nuvarande klubben arbetade för och som kanske klubbar överlag behöver arbeta mer med. Framförallt i en tid där den nya generationen snart helt har tagit över som majoritetsgrupp i spelartruppen. Samtidigt som respondenten poängterade att det kan finnas en stor vinning för de grupper och lag som lyckas med denna utmaning.

I nästföljande underrubrik presenteras ytterligare en väsentlig del vilken framträdde i empirin, nämligen individens egna ansvar i lärandeprocessen. Spelarna själva kan upplevas ha ett eget ansvar för sin utveckling och allt ansvar kanske inte alltid skall ligga på tränaren.

Individens egna ansvar

Några respondenter poängterade att spelarna själva också har ett eget ansvar gällande lärande. En respondent beskrev vikten av att spelarna ansvarar för sin egen utveckling och att tränarens roll är viktig, men att tränaren skall hjälpa spelarna och inte ta över hela ansvaret. Det är också viktigt att det är en uttalad sanning och att det finns en förståelse för att behovet för hjälp kan variera från spelare till spelare.

“Den är väldigt olika från individ till individ. Men jag kan säga såhär, att för mig är det jätteviktigt att spelaren har ansvar för sin egen utveckling. Man får inte ta det ifrån spelarna. För det är dom som kan styra det. Min uppgift är att hjälpa dom och det är olika mycket med olika spelare och olika behov. Men det är viktigt att dom är ansvariga och det är uttalat och det är jättetydligt.”

Vidare uttryckte två respondenter att ett sätt att låta spelarna ta mer ansvar kan vara att använda sig av “hemuppgifter”. Där spelarna, i samspråk med tränaren, får övningar och funderingar att ta med sig hem. För att sedan komma tillbaka till tränaren och starta en diskussion. Alternativt att det finns uttalade punkter som spelarna ansvarar för att arbeta med under hela säsongen. Där tränaren ger feedback, men att ansvaret ligger hos individen själv.

“Sen har jag jobbat mycket med att de får individuell tid där de i samtalet med mig för övningar där de får gå hem och fundera hur de vill gör och hur de vill få bollen i det läget. [...] Men som sagt jag tror individen måste äga sin handling för att utveckla sig själv.”

Ett arbetssätt som enbart fungerar om gruppen är mottaglig poängterade en respondent. En respondent lyfte nämligen fram att hen hade stött på motstånd när arbetssättet skulle implementeras. Arbetssättet upplevdes inte helt lyckat, detta bland annat på grund av gruppens mognad, men tränaren belyste ändå vikten av att försöka få individen att tänka annorlunda och nästan provocera fram en reaktion för att lärandet sedan skall komma inifrån.

“Det har ju inte dessa velat alls nu i denna gruppen. Har du gjort övningarna vi pratade om? Nä... Men jag tror på det att man ska hålla på och peka lite så på individen, just för att det ska komma inifrån.”

Hur delaktiga tränaren kan låta sina spelare vara kan alltså bero på hur mottaglig gruppen är för ett sådant tillvägagångssätt. Några respondenter poängterade det faktum att delaktigheten kan variera beroende på gruppens mognad. Det kan till exempel vara så att tränaren får börja

med att ge gruppen “färdiga lösningar”, för att sedan successivt gå över till att låta gruppen vara mer delaktig i träningens utformning.

“Det beror på mognadsgraden i gruppen. I början var det mer att jag gav lösningar. Medan efter ett tag kan de få vara med och diskutera. [...] Mitt mål är mer som Bengan-boys. Lite mer lös problemet själva, men i början innan man känner gruppen kan det vara bättre att som tränare ge färdiga lösningar. Jag vill slänga in problemet och lös det. Men sen är det att vissa spelare hanterar det olika. Till vissa spelare kan man slänga in saker som de ska lösa. Medan andra ska veta exakt vad som förväntas.”

Respondenten menade vidare att det också föreligger ett ansvar på tränaren att anpassa sitt ledarskap efter hur mogen gruppen är. Det kan finnas ett sätt som är “bäst”, men är inte gruppen redo är det fel tillvägagångssätt för den tilltänkta träningsgruppen.

“Man borde egentligen här jobbat med ledarskap utefter gruppens mognad. Många spelare var vana med att peka med hela handen och blev förvirrade när det inte blev så. Sen hela tiden flytta det och sedermera ge dom mer och mer frihet. Som regel borde man börjat snävare och jobba sig utåt.”

Det kan också spela roll beroende på om tränaren är ny i gruppen eller inte. Som ny tränare gäller det att förhålla sig till hur gruppen arbetat tidigare och vilken tränare gruppen haft under perioden. Det menade i alla fall två respondenter, vilka poängterade svårigheten med att ta över ”någon annans grupp”.

När tränaren ger alla lösningar så fråntas dom ansvaret och byter man då till en tränare som ger ansvar då finns risken att dom inte pallar det. Då var ju jag som tränare inte trygghetsskapande nog. Jag brukar säga så här: Kommer ni hit för att bli tränade eller kommer ni hit för att träna.”

En respondent menade vidare att det i sådana fall blir extra viktigt att ställa frågor till spelartruppen för att klargöra hur det haft det tidigare, allt för att inte förändra för mycket och allt för snabbt.

“När jag kommer in i en ny klubb så går inte jag in och ändrar allt direkt. Utan jag frågar vilka spel de haft och frågar vilket spel dom tycker om? Vilka trivs du med? Och du med? Sen skapar man en grund över vad dom haft. Sen kan man gå in och ändra saker och fråga hur det känns.”

Egen tolkning och analys

Det kan konstateras att tränarna poängterade att spelarna själva också bör bära ett ansvar över sin utveckling. Det framkom att allt för många kommer till träningarna med en mentalitet att tränarna skall lösa deras problem. Utefter ovanstående stycken går det att utläsa att några respondenter betonar vikten av att spelarna själva får vara delaktiga i processen. Det föreligger vidare en intressant iakttagelse gällande att tränaren måste anpassa sitt ledarskap och till viss del, oavsett om hen tycker det är det bästa sättet eller inte, anpassa sig efter gruppens mognad. Det är kanske så att tränarens förmåga att anpassa sig efter gruppen är det som avgör om hen bör ses som en bra eller mindre bra tränare. För kanske kan många tränare lyckas i enstaka fall, men det är bara en handfull tränare som kan lyckas när kontexten förändras. Ett ämne som berörs av en del tränare under intervjuerna, där tränarna lyfter fram att tränaren i denna fråga har en avgörande roll. Det föreligger även en motsägelse kring hur vissa tränare diskuterar gällande frågan om delaktighet. Tolkningen är att de efterhand gärna vill att gruppen skall få vara mer delaktiga, samtidigt som majoriteten (se avsnitt *Majoriteten*

kontra minoriteten) inte väljer att föra en öppen diskussion kring inläring. En fråga som väcks är hur mycket delaktighet individen då egentligen är (?).

I nästföljande underrubrik presenteras ytterligare en väsentlig del vilken framträdde i empirin, nämligen resultatets påverkan på ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt. Dels kan lagets resultat ha inverkan på hur mycket tränaren kan fokusera på individuell utveckling och dels kan lagets resultat också påverka om tränaren vågar addera fler moment i träningarna eller om tränaren väljer att skala ner och endast utgå ifrån ett grundspel.

Resultatets påverkan

Under intervjuerna framkom det också att lagets prestation och i synnerlighet dess resultat i matcherna kan påverka tränarnas möjlighet att arbeta med spelarnas individuella utveckling, vilket vidare kan påverka huruvida tränaren väljer att fokusera på kollektivet kontra individen. Om resultatet inte går som omvärlden eller klubben förväntat sig kan det påverka träningsupplägget. Om det går bra påpekade många respondenter att de känner sig mer fria och mer modiga att testa nya saker. Medan om resultaten går sämre, trots att hen tror på sin filosofi, kan det påverka upplägget, vilket kan leda till att den individuella utvecklingen för spelarna blir lidande. Går det sämre tenderar fokus att ligga på det kollektiva lärandet och hur laget skall hantera olika situationer samt att upplägget "skalas ner" och istället fokuserar tränaren på att göra färre saker och göra dessa bra.

"När det går dåligt generellt är det ofta bra att smalna av och bli bra på färre saker, medan när det går bra kan man bredda vad man ska lära sig. Till exempel kan det vara bra att man lär sig två eller tre spelstarter som man kan bra när det går sämre."

Majoriteten av tränarna poängterade dock att tvära kast inte är att rekommendera. Det kan istället skapa förvirring och försämra situationen för laget och spelarna.

"Däremot har min erfarenhet lärt mig att tvära kast eller vändningar, även om det är genialt att byta, så byter du så måste du hålla fast vid det länge. För byter du sen igen då är det kört. Så viktigt blir att man försöker så länge som möjligt hålla kvar vid sin plan. Därför den är ju genomtänkt en gång. Sen kan förutsättningarna ändras så helt fast ska man inte vara. Lite kan man ändra men de stora tvära kasten då är man oftast borta."

Egen tolkning och analys

Utifrån detta resonemang går det att utläsa samt tolka att omvärldens och samhällets krav på gruppen påverkar känslan av frihet. Är resultatet i linje med omvärldens krav på laget finns det en större känsla av trygghet för att kunna lära sina spelare nya saker. Medan om resultaten är sämre än förväntningarna väljer tränarna att skala ner och enbart fokusera på ett fåtal saker. Det är en naturlig reaktion och kanske klokt att gå tillbaka till tryggheten och skapa en stadigare grund att stå på. Det skall dock nämnas att om ett lag har som mål att utvecklas och forma ett eget spel är det väldigt tråkigt att resultatet får spela en sådan stor roll. Om klubbarna bortser från den finansiella påverkan tror jag många håller med om att det hade varit bättre för en träningsgrupp och för tränaren att arbeta vidare med utveckling och i längden bli ett bättre handbollslag. Detta istället för att så fort det går sämre återgå till

grunderna. Men det är väl just det som är problemet, det går helt enkelt inte att bortse från de finansiella aspekterna. För att klubben skall fortsätta att existera har den inte råd med nedflyttning en serie eller att inte gå till slutspel den säsongen. Det blir en svår balansgång mellan prestation och resultat, där elittränare ständigt får stå till svars för sina prioriteringar.

Sammanfattningsvis kan det återigen nämnas att ovanstående underrubriker alla utgör delar av en helhet och kan tolkas som svar på hur ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt kan påverka hur elittränare leder lärande samt i vilken utsträckning elittränare väljer att individanpassa sina träningar och hur de i så fall väljer att gå tillväga.

Teoretisk tolkning & diskussion

Nedan följer ett avsnitt vilket är sprunget ur ovanstående resultat och analys, men som sedan filtrerats genom min förförståelse, tidigare forskning samt utvald teori. Tillsammans ämnar dessa delar skänka en bredd, men också ett djup gällande studiens problemformulering och dess forskningsfrågor. Avsnittet inleds dock med en metoddiskussion, vilken ämnar möjliggöra en diskussion kring de metodval som gjorts under studiens genomförande. Anledningen till att uppsatsens metoddiskussion är placerad under detta avsnitt är dels för att undvika tidiga avslöjanden, vilket hade varit fallet om avsnittet placerats under uppsatsens metodavsnitt, och dels möjliggör också placeringen att uppsatsens slutsats och vidare forskning får vara den så viktiga avslutningen och läsarens sista intryck. Vilket inte hade varit möjligt om metoddiskussionen placerats i slutet av detta avsnitt.

Avsnittet innehåller vidare två separata underrubriker ämnade för teoretisk tolkning och diskussion samt en underrubrik för slutsats som både är sammanfattande och konkret i sin karaktär, detta för att på bästa möjliga sätt redogöra för svaren på studiens frågeställningar. Avsnittet avslutas sedan med en underrubrik innehållande förslag på vidare forskning.

Metoddiskussion

Nedan följer en metoddiskussion samt en utvärdering för utvalda delar vilka haft en påverkan för uppsatsens slutprodukt. Reflektionen ämnar skapa förutsättning för lärande samt förbättring och ämnar inte enbart att skänka lärande till mig som författare, utan kan också skänka lärdomar till läsare som står inför liknande uppsatsarbete. Avsnittet ämnar vidare också skapa en förståelse för studiens insamlade data och analys samt kommande diskussion och slutsats.

Urval

En iakttagelse samt reflektion att göra efter genomförd forskningsstudie är att spridningen i mångfald gällande studiens urval av respondenter var ytterst begränsad. Alla respondenter var av det biologiska könet män samt alla respondenter var inom ett relativt snävt åldersspann, vilket är viktigt att ha i beaktande inför fortsatt läsning. Studiens urval har, precis som nästan alltid, påverkat studiens resultat, analys, diskussion samt slutsats. Med tanke på kommande resonemang i *Teoretiskt tolkning & diskussion* gällande könsskillnader samt livserfarenheter skall det påpekas att utsagorna härstammar från elittränare vilka nästan alla kan kategoriseras som "medelålders män". Där deras livserfarenheter, deras habitus, har påverkat hur de valt att svara samt resonera. Det skall också påpekas att studien saknat kvinnligt medverkande, detta eftersom det inte finns en kvinnlig elittränare inom studiens avgränsningar (se avsnitt *Avgränsningar*).

Intervjuguide

Forskningsstudiens intervjuguide bestod av dels semistrukturerade intervjufrågor, samtidigt som den också bestod av redan förbestämda scenarier. Efter genomförd studie kan det vara intressant, givande och samtidigt lärorikt att reflektera över hur denna uppdelning fungerat och huruvida det gav önskade effekter. Nu i efterhand kan det konstateras att intervjufrågorna gav en bra ingång till ett samtal som senare kunde föras vidare genom relevanta följdfrågor. Det kan därför konstateras att de klassiska intervjufrågorna blev både lyckade och välanvända. Dock finns det vidare reflektioner att göra gällande avsnitt scenarier (se bilaga *Intervjuguide*). Dels blev påståendena i vissa fall överflödiga samt av upprepande karaktär, detta då respondenterna under samtalet redan besvarat liknande frågor eller fört liknande resonemang. Dels kan det också, efter genomförd studie, konstateras att data från de förbestämda scenerierna inte i lika stor utsträckning användes vid vidare analys eller diskussion. Det skall dock nämnas att deras svar gav ytterligare förståelse för deras verklighet samt förståelse för varför varje enskild respondent svarat som de gjort vid tidigare intervjufrågor. Jag vill avslutningsvis nämna att uppdelning har varit givande och bidragit till studiens slutprodukt, men kanske på ett annat sätt än förväntat.

Tidigare forskning & teori

Under denna underrubrik förs en reflektion samt diskussion kring val av tidigare forskning samt val av teorier, vilka använts i nästföljande rubriker. En första iakttagelse och reflektion att göra efter genomförd forskningsstudie är att den tidigare forskningen som valts att redovisas samt den teori som valdes att presenteras har använts vid en senare analys, tolkning eller diskussion. Det föreligger därav inget ifrågasättande gällande huruvida det som presenterats varit relevant för ämnesområdet. Alla teorier, samt tidigare forskning, har bidragit till att möjliggöra en djupare analys och bidragit till uppsatsens slutprodukt. Det kan däremot föras en diskussion kring varför valet föll på just dessa artiklar, böcker eller teorier.

För att besvara forskningsstudiens problemformulering samt frågeställningar, vilket framgår i nästföljande stycken, användes följande teorier: Ohlssons (2004) tankar kring erfarenhetsutbyte i det kollektiva lärandet, Lave och Wengers (1991; 1998) teori kring situerat lärande samt praktikgemenskap, tankar kring kollektivism kontra individualism, Bourdieus (1994; 1999) tankar och teori kring begreppen habitus och könshabitus samt avslutningsvis användes Wallos (2008) avhandling, även innehållande hänvisningar till Engeström (1994), kring ledaren, instruktören och att leda lärande.

Den förstnämnda teorin, erfarenhetsutbyte i det kollektiva lärandet, valdes för att möjliggöra en djupare tolkning och diskussion kring grupper och lags lärande. Teorin blev sedan också användbar som förslag på tillvägagångssätt om och när tränare skall närma sig spelare vilka är av olik karaktär i jämförelse med tränaren själv (se avsnitt *Förutsättningar för att leda lärande*). Nästa teori, situerat lärande och i synnerhet praktikgemenskap, valdes för att möjliggöra en djupare tolkning och diskussion kring att lärande påverkas av sammanhang, omgivning samt eventuell kultur som hägrar vid inlärningsstillfället. Nästa teori, innehållande olika författares tankar kring kollektivism kontra individualism, valdes för att möjliggöra en

djupare analys gällande huruvida tränarna hade ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt (se avsnitt *Kollektivism kontra individualism*). Bourdieus tankar och teori kring begreppen habitus och könshabitus valdes för att synliggöra och förklara varför olika tränare väljer att utföra sin profession på olika sätt samt hur individens olika livserfarenheter kan påverka en individs framtid. Bourdieus tankar blev sedermera den mest använda teorin och hjälpte mig som författare i mitt tolkningsarbete. Bourdieu må vara en ålderstigen tänkare, och något som bör diskuteras, men valet blev naturligt då många av dagens nutida tänkare härleder sina idéer från Bourdieu, vilket ledde till att intresset från min sida var större att använda mig av tankarna i dess närmaste originalform. Sista författaren som användes i uppsatsen kommande tolkning, Wallo och hans tankar kring att leda lärande, valdes för att möjliggöra en djupare tolkning och analys gällande hur ledare kan leda lärande samt dess påverkan på de individer vilka hen ämnar leda och lära.

Under nästkommande underrubrik, förutsättningar för att leda lärande, ämnas diskutera de delar vilka kan beskrivas likt en helhet och kan tolkas som svar på vilka förutsättningar som kan påverka elittränares möjlighet att leda lärande.

Förutsättningar för att leda lärande

I inledningen av denna uppsats refereras författarna Rusz och Lundquist (1997), författarna vill belysa det faktum att idrottslivet kan vara påfrestande i och med att omvärlden ställer höga krav på de individer vilka figurerar inom idrottens värld. Vidare beskriver författarna att det allt som oftast är den enskilda personen som hamnar i fokus. Personens insats, och i detta fall tränarens insats, bedöms, kritiseras och kommenteras. Det kan konstateras att en tränarprestation sällan går obemärkt förbi. Det kan, och det bör, därför också analyseras varför det går bra för vissa tränare, men sämre för andra. Samtidigt som vissa tränare lyckas med vissa träningsgrupper, kan samma tränare få det desto svårare med andra träningsgrupper. Det kan således konstateras att utfallet påverkas av de förutsättningar som råder. Under första underrubriken i uppsatsens teoretiska tolkning och diskussion kommer data gällande tränarnas förutsättningar för att leda lärande att analyseras samt diskuteras. För att möjliggöra denna diskussion kommer empirin i enlighet med Luckmann (2008) genomgå en teoretisk filtrering. Med hjälp av min förförståelse för ämnesområdet, tidigare forskning samt teori kommer empirin att sättas i ett större sammanhang, vilket ämnar möjliggöra en djupare förståelse för studiens frågeställningar.

Mot bakgrund av resultatet går det att konstatera att tränarens bakgrund och livserfarenheter kan påverka tränaryrket. Vad tränaren har för tidigare erfarenheter, familjekonstellation samt tidigare spelarkarriär kan påverka hur tränaren sedan väljer att utföra sin profession. Det vill säga att bakgrund samt erfarenhet är faktorer vilka kan påverka förutsättningarna för att leda lärande. Några respondenter poängterade vidare att privatliv och yrkesliv är två parametrar vilka kan komma att påverka varandra. Dels belyste tränarna, i enlighet med Eriksson (2006), syskonskapet som en faktor vilken påverkar förmågan att bli en bra ledare och dels lyfte respondenterna också fram uppväxten som en påverkande faktor. Några respondenter menade dock att föräldraskapet påverkat ledarskapets utveckling desto mer och det är tack vare

föräldraskapet som ett större ansvarstagande och en mer naturlig ledarroll har kunnat utvecklas.

Mot bakgrund av resultatet går det också att konstatera att skillnaden mellan olika generationer inom en träningsgrupp kan påverka träningarna och dess utformning. Hur mycket en tränare måste anpassa sina träningar, och på vilket sätt det måste göras, kan påverkas av vilken ålder spelartruppen innehar. Att träna ungdomslag är inte detsamma som att träna seniorlag, vilket majoriteten av respondenterna poängterade under intervjuerna. Individer från olika generationer har olika erfarenheter och olika livsmönster vilket kan leda till missförstånd och som i sin tur gör att tränaren måste förhålla sig olika till spelare beroende på generation.

Resultatet, gällande både bakgrund och ålder, är i stor uträkning överensstämmande med Bourdieus (1994) tankar och teori kring begreppet *habitus*. Bourdieu menar, precis som respondenternas utsagor bekräftar, att en individs livsmönster, individens *habitus*, påverkas av livserfarenheterna. Tränarna har alla olika livserfarenheter vilka också avgör individens olika val. Har en tränare till exempel haft en spelarkarriär utomlands har det utvecklats erfarenheter som i sin tur påverkar hur tränaren sedan väljer att utöva sin profession. Det föreligger från min sida ingen värdering i huruvida en tränare blir bättre beroende på tidigare spelarkarriär eller beroende på en specifik ålder, däremot kan det genom respondenternas utsagor samt Bourdieus teori konstateras att det påverkar. Hade tränaren inte varit med om samma spelarkarriär, tränarkarriär, privata relationer eller för den delen äktenskap hade tränaren, i nutid, troligtvis också handlat och agerat annorlunda.

Det kan därav vara av intresse att vid en rekrytering av en elittränare mer grundligt undersöka dess bakgrund och livsmönster, samtidigt som även spelartruppen bör genomgå en liknande undersökning. Bourdieu (1994) menar nämligen vidare att individer lättare omges av personer vilka liknar en själv och till viss del stöter bort personer av annorlunda karaktär. Individens *habitus* påverkar nämligen också hur individer väljer att se på andra personer i ens omvärld, vilket gör att det skapas likheter med grupper som individen vill tillhöra och olikheter med grupper som individen inte vill tillhöra. Hur väl en tränare passar in med en spelartrupp påverkas därför av vilka erfarenheter spelartruppen har och detta i relation till vilka livserfarenheter tränaren har. Myten "lika barn leka bäst" brukas nämnas i diverse sammanhang och bör så även göras inom elithandbollen och i detta fall blir det en myt som klubben, tränaren samt spelarna måste förhålla sig till. Det betyder inte att det skall tillåtas att enbart omges av personer vilka liknar en själv, men parterna måste förhålla sig till att så ofta blir fallet om det inte aktivt arbetas för det motsatta.

Ett tillvägagångssätt vilket skulle kunna underlätta denna problematik och som kanske skulle kunna föra olika parter, som är olika varandra, närmare varandra är Ohlssons (2004) tankar kring erfarenhetsutbyte i det kollektiva lärandet. Ohlsson menar nämligen att det kollektiva lärandet kan utvecklas tack vare samtal och erfarenhetsutbyte mellan de gruppmedlemmar vilka figurerar inom teamet eller laget. Förhoppningen med detta tillvägagångssätt skulle i så fall vara att vid ett samtal kring ens olika erfarenheter samt bakgrund också lyckas uppnå en

djupare förståelse för individer i ens närhet. Om en spelare, som ofta agerar på ett annorlunda sätt i förhållande till hur en själv brukar agera, skulle dela med sig gällande sina erfarenheter kanske det kan skapas en större medvetenhet samt en bättre förståelse för varför individen agera och handlar som den gör. Kanske kan också medlemmarna i det Wenger (1998) kallar för praktikgemenskapen komma närmare varandra, och om det kan skapas en förståelse för medlemmarnas habitus borde individerna i alla fall kunna minska det eventuella avståndet som råder mellan parterna. En likhet kan möjligen skönjas och spelarna samt tränaren kanske lättare skulle kunna förstå varandra. En förståelse som senare har som mål att möjliggöra lärande och därmed också undvika att tränare medvetet eller omedvetet undviker spelare av annorlunda karaktär.

Tillvägagångssättet skulle kunna inledas med det Ohlsson (2004) beskriver som det *berättande samtalet*. Där en spelare och en tränare individuellt skulle kunna rekonstruera konkreta erfarenheter för att sedan göra dessa tillgängliga för varandra. Nästa steg skulle kunna vara det författaren benämner som det *gemensamt reflekterande samtalet*, vilket innebär att ovan nämnda konkreta erfarenheter sedan också ifrågasätts av samtalspartnern. Detta skulle kunna leda till reflektion och adepterna skulle kunna skapa ytterligare förståelse för varandra. Det sista steget skulle kunna vara det Ohlsson benämner som det *gemensamt intentionskapande samtalet*, vilket innebär att parterna i erfarenhetsutbytet gemensamt skapar strategier samt avsikter och tillsammans i samtalet kan det skapas förutsättningar vilka skulle kunna lösa gemensamma problem.

På detta sätt skulle tränarna och spelarna kunna närma sig varandra och kanske också lättare förstå varandra. Det skall dock poängteras att det inte alltid och enbart handlar om att förstå personen mittemot en själv, utan ibland kan det räcka med att det väcks en medvetenhet. Min förhoppning är i alla fall att ett sådant tillvägagångssätt skulle kunna bidra till att avståndet minskas mellan tränare och spelare samt eventuellt också mellan spelare sinsemellan. För en sak vi kan konstatera är att individer inom elithandbollen lättare når fram till de individer vilka liknar en själv. Kan vi då få individer, som normalt sätt står långt ifrån varandra, att närma sig varandra kan kanske också lärande lättare uppnås. Några respondenter lyfte nämligen under intervjuerna fram, i enlighet med Bourdieu (1994), att det kan vara lättare att nå fram till spelare vilka liknar en själv i personligheten. En respondent betonade vidare att det finns en stor medvetenhet gällande denna problematik, men poängterade också att det fortfarande kan vara så att lika barn verkligen leker bäst, även i relationen spelare och tränare. En ytterligare respondent poängterade att det upplevs betydligt lättare att prata med någon som säger ja, vilket blir en följd av att kommunicera med spelare som direkt förstår vad tränaren samtalar om. Kanske kan ovan nämnda tillvägagångssätt hjälpa adepterna att komma närmare varandra och kanske kan Ohlssons (2004) tankar kring erfarenhetsutbyte även göra att olika barn leker bra.

Mycket kan vinnas om tränaren har en medvetenhet kring denna problematik. Den stora faran kan vara om en tränare väljer, prioriterar och lär ut utan att ha en medvetenhet kring varför hen handlar som hen gör. Kan tränaren istället ha en medvetenhet kring att hen ofta tenderar att komma närmare spelare vilka liknar en själv samt har en medvetenhet kring att nya spelare

faktiskt kan komma in med ny kunskap och nya perspektiv, kan kanske också halva problematiken försvinna. Tack vare denna medvetenhet kan tränaren kanske aktivt göra nya val, likt tillvägagångssättet ovan, som möjliggör nya lösningar och som kanske framhäver en unikheter bland spelare som annars skulle försvinna. Varje människa är unik och ges det utrymme till en viss unikheter även i en grupp tror jag inte bara att spelarna kan trivas bättre, utan kanske kan också lärande och utveckling lättare främjas.

Hur kan en tränare annars göra om hen inte når fram till sina spelare? Utsagor från empirin belyser att om tränaren inte når fram till spelaren, på grund att de kanske är alldeles för olika, kan ett sätt att arbeta med spelarnas inläring vara att låta spelarna lära varandra; låta eleven vara lärare. Detta menade i alla fall några respondenter som lyfte fram möjligheten att använda sig av sina spelare som ett sätt att lära ut. Vidare menade en respondent att hen ofta väljer att para ihop spelare som har samma position och att en ung spelare får möjligheten att lära sig från en mer erfaren spelare i truppen. En ytterligare respondent benämnde istället detta fenomen likt ett sätt att bedriva mentorskap och detta för att lättare nå fram med sitt budskap. En tränare menade att mentorskapet möjliggör att unga spelare integreras med gruppens kultur och kommer således in i laget på ett så smidigt sätt som möjligt.

Resultatet vad avser betydelsen av identifikation, lärlingskap och mentorskap är i stor utsträckning överensstämmande med Lave och Wengers (1991) samt Wengers (1998) tankar och teori kring situerat lärande samt begreppet praktikgemenskap. Författarna beskriver relationen mellan en expert och en nybörjare samt hur detta lärlingskap införlivar nybörjaren i lärandet genom en viss typ av gemenskap. Enligt författarna erbjuds nybörjare inte direkt eller per automatik medlemskap i gemenskapen och det fulla medlemskapet uppnås först när de nödvändiga kunskaperna antingen införlivats genom att härma en mer erfaren medlem, eller att nybörjaren provar sig fram och själv testat att utföra den tilltänkta uppgiften eller övningen.

Gällande mentorskap eller lärlingskap kan diskussionen nedan framstå tillsynes ambivalent. Det finns i bästa fall positiva följder likt att gruppens vinnarkultur kan ärvas vidare från generation till generation och klubbens identitet kan stärkas och lättare introduceras till nya spelare samt att tränarens idéer lättare kan nå fram till spelarna. Detta kan ur ett perspektiv ses som något nästan vackert, romantiskt och samtidigt väldigt effektivt, men i värsta fall kan detta dock leda till minskad mångfald genom att gruppen tenderar att bli allt för homogen. Det kan leda till att de äldre spelarna lär de yngre spelarna i alltför stor utsträckning kring hur saker och ting bör genomföras, vilket kan leda till att yngre spelare inte får samma möjlighet att påverka den redan befintliga kulturen och sättet gruppen agerar. Precis som Lave och Wenger poängterar kan ett lärlingskap leda till att yngre och nya spelare härmar de äldre och mer erfarna spelarna för att passa in. Den stora frågan att ställa sig är huruvida det är så tränaren vill ha det? Är gruppen och kulturen redan heterogen och rik på mångfald kan kanske tillvägagångssättet vara väl fungerande, men är gruppen redan alltför homogen finns också risken att det kan kulminera och laget går miste om nya infallsvinklar samt nya idéer vilka kanske skulle kunna föra spelet och utvecklingen framåt.

Vidare kan det konstateras att tränaryrket och tränarens sätt att leda lärande också kan påverkas beroende på om laget består av damspelare eller herrspelare. Innan vidare tolkning och diskussion börjas detta stycke dock med följande citat från en av respondenterna: "För det första så definierar dom sig inte som man eller kvinna. Utan de definierar sig som elithandbollsspelare [...] Det går på något sätt före". Med detta citat vill jag belysa att vidare diskussion inte beror varken på faktiska skillnader i kvalitet mellan damspelare och herrspelare eller för den delen grundar sig i att det skulle vara lättare eller bättre att träna ett handbollslag beroende på kön. Kommande teoretisk tolkning samt diskussion fokuserar istället på tränarnas utsagor och redogörelser för vad gruppens kultur, individens uppväxt och omvärldens påtryckningar, vilka är olika beroende på individens kön, kan ha för påverkan på tränarens sätt att leda lärande.

Resultatet rörande betydelsen av könsskillnader är i stor uträkning överensstämmande med Pierre Bourdieus (1994) tankar och teori kring begreppet *könshabitus*. Bourdieu menar, precis som respondenternas utsagor bekräftar, att förhållandet mellan man och kvinna samt mellan manligt och kvinnligt är något som sitter starkt rotat i vår samhällsstruktur. Beteendet kan vara så pass rotat att individer glömmer att ifrågasätta och det blir nästan som en självklarhet, vilket givetvis kan vara en fara i sig. Bourdieu vill dock påpeka att det finns påtagliga skillnader mellan kvinnor och män beroende på hur naturen har skapat människan, men enligt författaren är en del skillnader också godtyckliga. De biologiska skillnaderna kan betraktas som reella, men det finns mängder av skillnader vilka samhället har valt att addera som skillnader mellan kvinnor och män samt mellan kvinnligt och manligt. Det är dessa skillnader som Bourdieu, jag själv som författare samt till viss del respondenterna förhåller sig kritiska till. Spelarens kön kan på så sätt både begränsa, men också möjliggöra för hur en individ tillåts att bete sig samt föra sig. Det är de socialt konstruerade mönstren i vårt samhälle som påvisar vad som betraktas som kvinnligt och manligt.

Bourdieu (1994) menar vidare att pojkar ofta uppfostras efter manliga normer och flickor ofta uppfostras efter kvinnliga normer, vilket påverkar hur vi ser på oss själva samt hur omvärlden ser på individen. Som majoriteten av tränarna poängterade beror skillnaderna i sig inte på att en person föds som flicka eller pojke, utan hur omvärlden sedan väljer att uppfostra individen. En tränare menade bestämt att damerna behandlas alldeles för ofta som "bomull". De är precis lika kapabla att träna hårt som herrarna är, men att det först är nu som det börjar infinna sig en likvärdig träningskultur på damsidan poängterade respondenten. Enligt respondenten har damspelare ofta också andra sociala åtaganden som gör att träningarna kan komma i kläm, till exempel barnpassning. Något som respondenten aldrig upplevt med en herrspelare: "Konstigt nog löser alltid killarna det". Den retoriska, och den ironiska, frågan som kan ställas är vem som löser situationen (?). En medvetenhet som även den intervjuade respondenten visade och oavsett anledning uppstår situationer vilka tränarna måste förhålla sig till och dessa situationer uppstår ibland på grund av att damspelare och herrspelare till viss del har olika verkligheter att förhålla sig till, verkligheter som i sin tur också påverkar tränarens sätt att leda lärande.

Även om det idag kan upplevas vara mindre skillnad mellan att träna damhandbollsspelare respektive herrhandbollsspelare, gällande till exempel status och ekonomisk ersättning, är

skillnaderna fortfarande alldeles för stora. Även om alla respondenter, oavsett om de tränade damlag eller herrlag, poängterade att det finns stora fördelar med att träna damlag, då spelarna till exempel är mer frågvisa och lättinstruerade, finns det också betydande skillnader som kan vara intressanta att belysa närmare. Utefter insamlad empiri går det att konstatera att till exempel deltidsanställning som anställningsform samt arbete vid sida om, är vanligare som tränare inom damhandbollen än inom herrhandbollen. En respondent berättade också under sin intervju att damligan även är mer anpassad och på så sätt utformad för att till exempel damspelare skall kunna arbeta heltid, där matchschemat också utformas på så sätt att det nästan uteslutande spelas matcher på helger. Det blir på så vis tydligt att damspelare och herrspelare inte alltid har samma förutsättningar, vilket i sin tur också påverkar tränaren. Ur ett perspektiv är det bra att det finns möjlighet att anpassa träningar och matcher för att damer skall kunna verka inom handbollen, men samtidigt är det också väldigt bekymrande och beklämmande. I och med dessa anpassningar går det nämligen också att konstatera att förhållandena inte är jämlika - Varför skulle det annars behöva anpassas?

Det kan på så sätt konstateras att det finns en hel del jämställdhetsproblem även inom elithandbollen. Det skall återigen poängteras att de tillfrågade tränarna också "lider" med verklighet och värnar om damspelarnas bästa och att framtiden förhoppningsvis kommer att bli bättre. En sak är i alla fall säker och det är att hur omvärlden väljer att se på tjejer, kvinnor och damspelare påverkar i sin tur spelarna och för den delen också tränarna. För precis som Bourdieu (1994) beskriver kan inte människan betraktas utifrån att vara fri, utan på grund av de socialt konstruerade mönster som existerar kan individer "tvingas" att följa efter.

Under nästföljande underrubrik, kollektivism kontra individualism, ämnas diskutera de delar vilka kan beskrivas likt en helhet och kan tolkas som svar på hur ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt kan påverka hur elittränare leder lärande samt i vilken utsträckning elittränare väljer att individanpassa sina träningar och hur de i så fall väljer att gå tillväga.

Kollektivism kontra individualism

I inledningen av denna uppsats refereras författarna Al-Baldawi (2014) samt Liu, Volcic och Gallois (2015), författarna vill belysa det faktum att en kultur i gruppen eller i samhället kan betraktas och beskrivas utifrån olika karaktärsdrag. En vanlig uppdelning är huruvida individerna i en grupp har ett individcentrerat eller kollektivcentrerat tankesätt. Al-Baldawi beskriver nämligen kollektivism likt ett tankesätt där normer och traditioner inom gruppen prioriteras och där individens bästa nästan alltid får ge vika för gruppens bästa. Medan författarna Liu, Volcic samt Gallois beskriver individualism likt ett tankesätt där individen och dess personliga framsteg prioriteras och detta framför andra gruppmedlemmar. Vad gruppen har eller tillåts att ha för tankesätt torde därför också påverka ledaren, spelarna och dess prestation. Hur spelarna förhåller sig till varandra och hur ledaren förhåller sig till gruppen är förutsättningar som också kan påverka lärandet och torde därför vidare vara ytterligare ett intressant ämne att diskutera djupare via en teoretisk filtrering. Under denna andra underrubrik i uppsatsens teoretiska tolkning och diskussion kommer data gällande

kollektivcentrerat tankesätt respektive individcentrerat tankesätt, och hur detta påverkar hur tränaren leder lärande, att presenteras. Vidare kommer också data gällande vilken utsträckning elittränare väljer att individanpassa sina träningar och hur de i så fall väljer att gå tillväga att presenteras. För att möjliggöra denna diskussion kommer empirin återigen i enlighet med Luckmann (2008) att genomgå en teoretisk filtrering. Med hjälp av min förförståelse för ämnesområdet, tidigare forskning samt teori kommer empirin att sättas i ett större sammanhang, vilket återigen ämnar möjliggöra en djupare förståelse för studiens frågeställningar.

Mot bakgrund av resultatet går det att urskilja att det allt som oftast råder en underliggande dragkamp mellan huruvida elittränare skall fokusera på individen eller kollektivet. Skall tränaren individanpassa träningarna efter individens specifika behov, eller skall tränaren fokusera på hur kollektivet utvecklas bäst. Efter genomförda intervjuer går det att konstatera att tränare prioriterar olika, men det finns utsagor och berättelser vilka möjliggör viss diskussion.

Mot bakgrund av resultatet går det att konstatera att utsagor berörde både individualism och kollektivism och är i stor uträkning överensstämmande med Al-Baldawis (2014) tankar kring begreppet kollektivism. Respondenternas utsagor kan i mångt och mycket tolkas överensstämma med författarens beskrivning gällande ett kollektivcentrerat tankesätt, där spelarna kan betraktas likt en enhet och gruppens samtycke är viktigare än enskilda spelares individuella åsikter. Tränarna väljer till stor del att planera sina träningar utefter hur majoriteten, kollektivet, lär sig på bästa sätt och tränarna identifierar att det finns vissa metoder samt tillvägagångssätt som är mer framgångsrika och väljer därefter att planera sina träningar utefter dessa metoder. Utsagor vilka understryker att elittränare allt som oftast har ett kollektivcentrerat tankesätt gällande lärande och anpassning. Det skall dock poängteras att några respondenter underströk att individanpassning är en viktig del, men att det i så fall kan handla om att prioritera. Respondenterna menade till exempel att en spelare som ligger på gränsen till att få plats i truppen kan vara svår att prioritera och i stället kanske spelaren får efterfölja den kollektiva inlärningsmetoden. Är det istället en spelare som är extra viktig för lagets framgång kan tränaren komma att prioritera spelarens önskemål för en mer individanpassad träning.

Det skall dock återigen poängteras, i enlighet med Al-Baldawi (2014), att kulturer och grupper nästan aldrig har uteslutande det ena eller det andra tankesättet. Det kan som sagt tolkas finnas övervägande ett kollektivcentrerat tankesätt inom elithandbollen, men det finns definitivt också utsagor vilka synliggör att även ett individcentrerat tankesätt kan äga rum. Några respondenter poängterade nämligen att spelarna själva också har ett eget ansvar gällande sin inläring, vilket kan tolkas vara ett mer individcentrerat förhållningssätt och enstaka respondenter menade att tränaren ibland nästan måste provocera fram en reaktion för att lärandet skall komma inifrån. Ett tillvägagångssätt vilket kan liknas med Wallo (2008), där författaren menar att målet med läroprocessen är att påverka en individ på så sätt att hen kan bli mer självmedveten, självständig samt ansvarsfull gällande sitt eget lärande. Vidare menar författaren att instruktören nästan skall provocera fram intellektuella konfrontationer, likt

“djävulens advokat”, vilka förhoppningsvis kan skapa ett behov av lärande hos den enskilda individen. Uppgiften för personen som leder lärandet blir sedan att stötta och guida den andra individen under hela läroprocessen, men att en del av ansvaret bör ligga på den enskilda individen.

Många spelare kommer dock till träningarna och nästintill lämnar över det fulla ansvaret till tränaren. En respondent valde att uttrycka det enligt följande: “Kommer du hit för att träna, eller för att bli tränad?”. Ett beteende och agerande som framkom tydligast bland herrspelare och där damspelare naturligt tar ett större ansvar för sitt eget lärande. Kan spelarna, med hjälp och stöttning från tränaren, ta ett större ansvar kring sin utveckling tror jag också att spelarna på ett mer naturligt sätt kan lära känna sig själva. Tränarnas sätt att leda lärande kommer således att påverkas beroende på om spelarna kommer till träningarna med mentaliteten att det är tränarna som styr och ställer, respektive om spelarna kommer till träningarna med en förhoppning om att bidra. Giacobbi, Whitney, Roper samt Butryn (2002) diskuterar nämligen i sin studie det faktum att det inte enbart är ledaren som bär det ensamma ansvaret för att det skall skapas förutsättningar för lärande. Likt ovanstående resonemang visar studien också att spelarnas mottaglighet förblir en viktig faktor.

Till ovanstående stycke, där spelarnas ansvar propageras, skall det dock även nämnas en motvikt. En motvikt som avser att belysa det faktum att inga problem kan tolkas ha ett entydigt svar och inga diskussioner gynnas av att samtala kring termer vilket liknar svart eller vitt. Om spelarna, genom att ta mer ansvar, kan lära känna sig själva på ett bättre sätt kan kanske det vidare kombineras med att tränarna också hjälper sina spelare att undersöka hur hen bäst tillhandahåller kunskap; det ena behöver inte utesluta det andra. Under intervjuerna blev det nämligen tydligt att även tränarna själva kan ta ett större ansvar gällande spelarnas utveckling. Det går nämligen att konstatera utifrån empirin att merparten av tränarna inte aktivt undersöker och frågar sina spelare hur de lär sig på bästa sätt, samtidigt som de dock poängterade att de självklart är öppna för spelarnas egna förslag och önskemål. Tränarna menade att de istället tar reda på detta genom avläsning samt genom att vara inkännande, och på så sätt inte genom utfrågning. Genom att iaktta sina spelare under en lång period menade tränarna att de får en bra överblick över hur varje individ bäst tillhandahåller kunskap. Vidare råder det givetvis en logik i att planera sin träning efter majoriteten, detta då det ofta handlar om en tidsbrist, men för att planera efter majoriteten måste tränaren också veta hur varje individ lär sig bäst. Detta utan att ta för givet hur svaren kommer formuleras eller för den delen “endast” grunda sin uppfattning på egen iakttagelse.

Resultatet är i stor uträkning motsägelsefullt till både Honey och Mumford (1985), Baribeau (2006) samt Boström och Svantesson (2007), vilka alla poängterar att en individualisering av lärandet gentemot varje individ är att föredra för att uppnå ett så effektivt lärande som möjligt. Tränaren har enligt författarna ett stort ansvar eftersom hen måste ha en helhetssyn över gruppens sätt att lära, för att på så sätt lättare identifiera spelarnas individuella styrkor, främja lust, hjälpa individen att skapa lärandestrategier samt hjälpa individen att utveckla sina svaga delar i inlärningsprocessen. Det föreligger därav ett ansvar hos tränaren att ha en medvetenhet kring hur individerna lär sig, för att på så sätt hitta rätt metod för varje specifik lärsituation.

En medvetenhet som inte bör kunna skapas genom endast iakttagelse eller avläsning. Tränaren bör i enlighet med författarna också fråga spelarna hur de vill tillhandahålla kunskap, och vet spelarna inte hur de lär sig bäst måste kanske tränarna också hjälpa varje spelare att skapa denna medvetenhet och förståelse. Det är först då som tränaren faktiskt kan överblicka spelarnas inlärningsstrategier och följaktligen planera och strukturera en träning som kan skänka önskade effekter.

Självklart kan det uppstå komplikationer om alla spelare visar sig vilja tillhandahålla kunskap på olika sätt, och ett sätt att motverka denna situation skulle kunna vara att återigen vara mer noggrann och proaktiv vid en nyrekrytering. Kanske kan tränarna skapa en medvetenhet gällande individernas lärostrategier genom tester och förfrågningar redan innan en ny spelare skall äntra träningsplanen. Kanske kan det då skapas en medvetenhet för vilka spelare som tillkommer och hur väl hen skulle passa in i träningsgruppen. För en sak är säker, hur varje enskild spelare tillhandahåller kunskap kommer, och för den delen borde, påverka tränarens sätt att leda lärande. Kanske kan tränaren aktivt ta in en spelare som kan tillföra något nytt, eller så kan tränaren välja att avstå för att inte skapa obalans i gruppen. Det ena är inte bättre än det andra, utan det viktigaste är att det skapas en medvetenhet kring att individer är olika och individer kräver olika hjälpmedel för att lyckas. Kan vi inför en ny spelare rekrytering noggrant undersöka hur en spelare skjuter eller fintar kanske vi också kan ägna mer tid åt att undersöka hur individen helst och bäst tillhandahåller kunskap. En medvetenhet som förhoppningsvis kan skapas genom samtal och diskussion och inte enbart genom iakttagelse eller avläsning. Tränaren måste följaktligen fråga spelarna, kanske mer än en gång, hur de vill tillhandahålla kunskap. För det måste väl vara bättre att fråga tio gånger än att gå vilse en?

Under intervjuerna framkom det också att lagets prestation och i synnerlighet dess resultat i matcherna kan påverka tränarnas möjlighet att arbeta med spelarnas individuella utveckling, vilket vidare kan påverka huruvida tränaren väljer att fokusera på kollektivet kontra individen. Om resultatet inte går som omvärlden eller klubben förväntat sig kan det påverka träningsupplägget och tränarens sätt att leda lärande. Om det går bra påpekar många respondenter att de känner sig mer fria och mer modiga att testa nya saker. Medan om resultaten går sämre, trots att tränaren tror på sin filosofi, kan det påverka upplägget. Dessa utsagor är överensstämmande med bland annat Wallos (2008) utläggning, där författaren påpekar att det råder en utmaning bland ledare att finna en god balans mellan prestation och utveckling. Något som även Naylor (2006) diskuterar, där författaren menar att tränare allt som oftast dras mellan två olika verkligheter i sitt dagliga arbete. Det handlar dels om att uppnå resultat, att vinna, men det handlar dels också om att utveckla framgångsrika individer. Även Rusz och Lundquist (1997) poängterar det faktum att det inte enbart är fördelaktigt att vara engagerad i idrottens värld. Tränaren kan utsättas för höga krav, vilket kan vara påfrestande för den enskilde individen. Författarna vill understryka att det inom idrottens värld allt som oftast är personen som hamnar i fokus. Personens insats, om det så är tränarens eller spelarens, bedöms, kritiserar och kommenteras; en idrottsprestation går sällan obemärkt förbi. Precis som spelarna blir tränarna ifrågasatta om resultaten inte går som planerat och skulle resultaten vara goda, då vill alla veta hemligheterna bakom framgången. En påfrestning

som kan påverka tränarens känsla av frihet och precis som tränarnas utsagor bekräftar kan ett dåligt resultat göra att nyfikenheten och modet minskar och träningarna får återgå till att fokusera på grunderna.

Utifrån ovanstående tolkning och diskussion går det att konstatera, liksom Giacobbi, Whitney, Roper samt Butryn (2002), att tränarrollen är komplex, mångfacetterad och en svårhanterlig roll att utföra. Kan tränarna skapa en förståelse kring vissa fenomen, vilka diskuterats ovan, kan det kanske också skapas en medvetenhet kring de val som tränaren ställs inför. Det kan i alla fall konstateras att tränarens val påverkar spelarna, som i sin tur påverkar tränarens sätt att leda lärande.

Slutsats

Förhoppningen med denna uppsats var och är att uppnå ett gränsöverskridande resultat och därmed underlätta kommande arbete inom idrottslivet såväl som inom arbetslivet; idrottslivet är inget isolerat undantag. Niva (2008) hävdar nämligen att samhällsfrågor går att studera utifrån ett idrottsligt sammanhang och om det i samhället finns ett problem med jämställdhet, lärande eller mångfald går detta även att urskilja inom idrotten. Huruvida uppsatsen uppnått ett gränsöverskridande resultat lämnas åt betraktaren att besvara, men utgångspunkten var och är fortfarande att skapa ett resultat som inte enbart underlättar för elittränare, utan som med enbart små justeringar skulle kunna hjälpa även den mest inbitna yrkeskvinnan eller mannen. Uppsatsens resultat, analys, tolkning samt diskussion har möjliggjorts tack vare följande tre frågeställningar:

- Vilka förutsättningar kan påverka elittränarens möjlighet att leda lärande?
- Hur kan ett kollektivcentrerat tankesätt respektive ett individcentrerat tankesätt påverka hur elittränare leder lärande?
- I vilken utsträckning väljer elittränare att individanpassa sina träningar och hur går de i så fall tillväga?

Efter genomförd forskningsstudie kan det konstateras att tränarens möjlighet att leda lärande påverkas av tränarens bakgrund och livserfarenheter, könsskillnader i träningsgruppen, generationsskillnader i träningsgruppen samt vilka möjligheter det finns för identifikation med individerna i träningsgruppen. Beroende på vad tränaren har för familjekonstellation, uppväxt samt tidigare spelarkarriär påverkar detta hur tränaren sedan väljer att utföra sin profession. Likaså kan det också upplevas liksom en skillnad, och påverka hur tränaren måste förhålla sig till sina spelare, mellan att träna damlag respektive herrlag samt mellan att träna yngre spelare respektive äldre spelare. Slutligen går det också att konstatera att myten "lika barn leker bäst" även råder inom elithandbollen och i stor utsträckning påverkar relationen tränare och spelare.

Det går vidare att konstatera att det allt som oftast råder en underliggande dragkamp mellan huruvida elittränare skall fokusera på individen eller på gruppen. En dragkamp som också påverkar tränarens möjlighet att anpassa träningarna utefter enskilda individer. Mot bakgrund

av resultatet går det att konstatera att lagets resultat kan verka likt en faktor som kan påverka huruvida tränaren upplever att hen kan fokusera på individen. Vid dåliga resultat tenderar modet och friheten att försvinna och tränaren "tvingas" återgå till grunderna. Gällande dragkampen mellan kollektivism och individualism skall det också nämnas att vissa tränare vill att deras spelarna skall ta ett större ansvar gällande sin egen utveckling.

Under intervjuerna blev det också tydligt att tränarna till stor del väljer att anpassa sina träningar utefter hur majoriteten, kollektivet, lär sig på bästa sätt. Det som är direkt slående är att majoriteten av tränarna inte aktivt undersöker och frågar sina spelare hur de tillhandahåller kunskap på bästa sätt, utan tränarna väljer att ta reda på detta genom avläsning samt genom att vara inkännande. Forskning, vilken presenterats i studien, understryker dock vikten av att fråga sina spelare och på så sätt skapa en medvetenhet kring individens och gruppens lärstrategier. En medvetenhet som förhoppningsvis kan skapas genom samtal och diskussion och inte enbart genom iakttagelse eller avläsning. Tränaren måste följaktligen fråga spelarna, kanske mer än en gång, hur de vill tillhandahålla kunskap. Det torde vara av intresse att undersöka hur varje individ vill lära sig, detta utan att ta för givet hur svaren kommer att formuleras eller för den delen endast grunda sin uppfattning på egen iakttagelse.

Kanske hade elittränare kunnat utvecklas ytterligare om de vågade närma sig spelarna via ett samtal kring individens individuella sätt att lära. Kanske skulle spelarna kunna utveckla nya inlärningsmetoder och kanske hade spelarna samt laget kunnat uppnå större framgång. Jag tror precis som en respondent poängterade att många spelare inte vet hur de bäst tillhandahåller kunskap, men frågan är om vi skall stoppa där och låta fördomarna styra eller om det kanske är så att det är bättre att fråga tio gånger än att gå vilse en?

Vidare forskning

Som förslag till vidare forskning hade det kunnat varit intressant att undersöka spelarnas syn på hur tränare anpassar sina träningar, detta för att skapa en bredare förståelse för lärande och anpassning inom elithandbollen. Vidare skulle det även vara av intresse att fördjupa sig ytterligare i resultatkapitlets underrubrik *Otrygghet till följd av individualism*. Ett ämne som en respondent berörde, men som i denna uppsats inte fått ta den plats som behövs för att analysera problemområdet på djupet. Kan det vara så att yngre generationer försöker uppnå en högre grad av individualism och kan följden i så fall vara större otrygghet? Ett ämnesval som skulle kunna möjliggöra och tillhandahålla mängder av intressanta analyser och diskussioner.

Referenser

- Al-Baldawi, R. (2014) Migration och Anpassning: Den Okända Resan (2. uppl.). Studentlitteratur AB.
- Alvesson, M & Sköldbberg, K (2008). Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Baribeau, J. R. (2006). Adapting coaching methods to different learning styles. Coach & Athletic Director; Feb 2006, Vol. 75 Issue 7.
- Baribeau, J. R. (2006). Adapting coaching methods to different learning styles. Coach & Athletic Director; Feb 2006, Vol. 75 Issue 7.
- Boström, L. & Svantesson, I. (2007). Så arbetar du med lärtilar: nyckeln till kunskap och individualisering: [en praktisk handbok]. Jönköping: Brain Books.
- Bourdieu, P (1994). Kultur sociologiska texter Brutus Östlings bokförlag. Stockholm.
- Bourdieu, P (1999). Den manliga dominansen, Göteborg: Daidalos.
- Bryman, A. (2016). Samhällsvetenskapliga metoder. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Chelladurai, P. (2006). Human Resource Management in Sport and Recreation. Champaign: Human Kinetics.
- Dahlkwist, M. (2007). Kommunikation. Stockholm: Liber AB.
- David, M. & Sutton, C.D. (2016). Samhällsvetenskaplig metod. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Della Porta, D., & Keating, M. (2008). Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dyson, B., Griffin, L.L. & Hastie, P. (2004). Sport education, tactical games, and cooperative learning: Theoretical and Pedagogical Considerations. 2004, National Association for Kinesiology and Physical Education in Higher Education.
- Engeström, Y. (1994). Training for change: New approach to instruction and learning in working life. Geneva: International Labour Office.
- Engström, L-M (2002). Idrottspedagogik. Engström, L-M., & Redelius, K. (red). Pedagogiska perspektiv på idrott. Stockholm: HLS Förlag.
- Eriksson, S. (2006). Vägen till elittränarskap. Riksidrottsförbundet, FoU rapport. Tillgänglig: https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/forskning-fou/elitidrott/fou2006_7-vagen-till-elittranarskap.pdf?w=900&h=900

- Fadde, P. (2009). Instructional design for advanced learners: training recognition skills to hasten expertise. *Educational Technology Research & Development*; Jun 2009, Vol. 57 Issue 3.
- Fahlström, PG. (2006). På jakt efter de svenska idrottscoacherna. ref i: Fahlström, PG., Forslund, M. & Stark, T. *Inkast – idrottsforskning vid Växjö universitet*. Göteborg: Intellecta Docusys.
- Fejes, A & Thornberg, R (2015). *Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. Handbok i kvalitativ analys*.
- Fransktlexikon, 2020. Svensk-franskt lexikon. Hämtad 2020-04-18 från: <https://www.fransktlexikon.se/>
- Giacobbi Jr, P. R., Whitney, J., Roper, E. & Butryn, T. (2002). College coaches' views about the development of successful athletes: A descriptive Exploratory Investigation. *Journal of Sport Behaviour*; Jun 2002, Vol. 25 Issue 2.
- Giddens, A & Sutton, P. (2014). *Sociologi (5. uppl.)*. Studentlitteratur.
- Granberg, O (2014). *Lära eller läras: om kompetens och utbildningsplanering i arbetslivet. 3., uppdaterade och omarb. uppl.* Lund: Studentlitteratur.
- Granström, K. (2000). *Dynamik i Arbetsgrupper*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Handbollskanalen, 2017. Hämtad 2020-11-21 från: <https://handbollskanalen.se/landslag-damer/marcus-leifby-handboll-ar-for-redigt-folk/>
- Hogedal, L. (1994). *Uppslag för tränare och ledare*. Malmö: SISU Idrottsböcker.
- Honey, P & Mumford, A (1985). *Lärstilshandboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Jordan, T. (2002) *Sociologiska institutionen Göteborgs universitet. Människor är olika*. Hämtad 2020-11-22 från: https://socav.gu.se/digitalAssets/1392/1392971_133manniskorarolika.html
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Den kvalitativa forskningsintervjun. (3. [rev.] uppl.)* Lund: Studentlitteratur.
- Lave, J & Wenger, E (1991). *Situated learning: legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning. Legitimate peripheral participation*. New York: Cambridge University Press.
- Levihn, U. & Christerson, R. (2008). *Pedagogik i arbetslivet*. Falun: ScandBook AB.
- Lindelöw, M. (2016). *Kompetensbaserad personalstrategi: hur du tar reda på vad organisationen behöver, bemannar den rätt och utvecklar den inför framtiden. (Andra utgåvan)*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lindwall, M., Johnson, U. & Åström, O. (2002). *Världens bästa lag – om gruppdynamik inom idrotten*. Farsta: SISU Idrottsböcker.

- Liu, S., Volcic, Z., & Gallois, C. (2015). *Introducing Intercultural Communication: Global Cultures and Contexts* (2. uppl.). SAGE.
- Luckmann, T. (2008). On Social Interaction and the Communicative Construction of Personal Identity, Knowledge and Reality. *Organization Studies*, 29(2). doi: 10.1177/0170840607087260.
- Martens, R. (2004). *Successful Coaching*. Champaign: Human Kinetics.
- Martens, R. (2004). *Successful Coaching*. Champaign: Human Kinetics.
- Matsumoto, D & Juang, L. (2004). *Culture and Psychology*. Belmont: Wadsworth.
- Mayer, R. E. (2008). *Learning and instruction*. New Jersey: Pearson Education Inc
- McDaniel, E., Porter, R., Roy, C., & Samovar, L. (2012) *Communication Between Cultures* (8. uppl.). Wadsworth Publishing.
- McMorris, T. (2004). *Acquisition & Performance of Sports Skills*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
- Naylor, A. H. (2006). The coach's dilemma: Balancing playing to win and player development. *Journal of Education*; 2006, Vol. 187 Issue 1.
- Neuliep, W., J. (2009). *Intercultural Communication - A Contextual Approach*, 5th Ed. I., Chapter 2 The Cultural Context. Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- Niva, E. (2008). *Den nya världsfotbollen*. Stockholm: Modernista.
- Ohlsson, J. (2004). *Arbetslag och Lärande: Lärares Organiserande av Samarbete i Organisationspedagogisk Belysning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Palmer, J. A. (2007). *Fifty Modern Thinkers on Education*. Cornwall: TJ International Ltd.
- Ramsay, G. (2003). Learning from mistakes. *Coach & Athletic Director*; Oct 2003, Vol. 73 Issue 3.
- Ramsay, G. (2003). Preparing the coaching ground. *Coach & Athletic Director*; Oct 2003, Vol. 73 Issue 5.
- Rusz, E & Lundquist, L (1997). *Öppen kommunikation: [ledarskap - ett samspel mellan aktiva och ledare]*. Farsta: SISU Idrottsböcker.
- Skinner; B. F. (1976). *About Behaviourism*. New York: Random House Inc.
- Smith, R. C, Ward, P., Rodrigues-Neto, M. & Zhang, P. (2009). Practice Behaviors of Youth Soccer Players. *Physical Educator*; Late Winter 2009, Vol. 66 Issue 1.
- Stensmo, C. (2007). *Pedagogisk filosofi*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenskhandboll, 2020. *Handbollens historia*. Hämtad 2020-01-19 från: <http://www.svenskhandboll.se/spelahandboll/omhandboll/handbollenshistoria/>

- Vernacchia, R., McGuire, R. & Cook, D. (1992). Coaching mental excellence. USA: Wm. C. Brown Communications Inc.
- Vetenskapsrådet. (2003). Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/index.shtml>
- Wallo, A (2008). The Leader as a Facilitator of Learning at Work [Elektronisk resurs] A study of learning-oriented leadership in two industrial firms. Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2008.
- Weinberg, R. S. & Gould, D. (2007). Foundations of Sport and Exercise Psychology. Champaign: Human Kinetics.
- Wenger, E. (1998). Communities of practice: learning, meaning, and identity. Cambridge: Cambridge University Press.
- Williams, M. A. & Hodges, N. J. (2004). Practice, instruction and skill acquisition in soccer: Challenging tradition. Journal of Sport Sciences.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

Intervjufrågor

Bakgrund

Namn & ålder?

- Anser du att din ålder spelar roll för dig som tränare?

Jobbar du heltid som tränare?

- Hur tror du det påverkar din roll som tränare?

Vilka utbildningar har du genomgått för att bli handbollstränare på denna nivå?

- Har de varit viktiga för din utveckling?

Har du även tränat ungdomslag?

- Upplever du någon skillnad mellan ungdomshandboll och seniorhandboll?

Har du tränat både damer och herrar?

- Upplever du någon skillnad?

Har du haft en egen spelarkarriär på ”hög” nivå?

- Hur har det påverkat din tränarkarriär?

Har din bakgrund påverkat dig som tränare?

Hur skulle du vilja beskriva dig som tränare utefter några få egenskaper?

Träningsupplägg

Berätta hur dina tankar går inför att du planerar och lägger upp en träning?

Kan dina upplägg skilja sig beroende på lagets resultat/prestation?

I vilken utsträckning ger du dina spelare ”färdiga lösningar” i jämförelse med att spelarna är med och bestämmer?

Lärande

Berätta om din syn på lärande och inläring inom handboll?

Anpassning

Hur mycket av träningarna riktar sig till hela laget i jämförelse med den enskilde individen?

Undersöker du på vilket sätt spelarna vill ta till sig ny kunskap?

I vilken utsträckning anpassar du dina träningar utefter spelares olika sätt att lära sig?

Scenario

Med utgångspunkt i anpassning av träningar utefter individens olika sätt att lära. Hur ställer du dig till följande scenario. Motivera varför du väljer som du gör:

- En ny (äldre) spelare börjar.
- En ny (egen produkt) börjar i A-laget.
- En spelare utvecklas inte i den takt som du önskar.
- En spelare lägger in ett önskemål att du lär denna person på ett annorlunda sätt.
- Tio olika spelare vill att du lär ut på tio olika sätt.
- En individ vet inte hur hen lär sig bäst.

Bilaga 2 - Missiv

Hej X,

Jag har fått ert nummer från X och hoppas verkligen det känns okej. Jag hoppas verkligen att du kan hjälpa mig! Jag skall skriva min masteruppsats om lärande inom elithandbollen och jag vill intervjua huvudtränare från de två högsta ligorna i både dam- och herrhandbollen, med avgränsning att endast fråga tränare vars lag härstammar från Skåne. Jag har redan fått kontakt och bokat med ett antal tränare, men allas medverkan är jätteviktig för studiens kommande resultat.

Min tanke är att göra djupintervjuer (1,5h ca) med varje tränare och undersöka hur tränare anpassar sina träningar utefter spelares olika förmågor att lära sig samt vilka förutsättningar som kan påverka tränarens möjlighet till anpassning. Det skall poängteras att **ingen** förberedelse behövs från er sida och det hade betytt mycket om just ni var med! Jag tror bestämt också att detta kan vara något som gynnar även er utveckling. Ni får givetvis ta del av den fullständiga uppsatsen, där ni kommer kunna utläsa hur andra tränare gör. Det skall dock understrykas att uppsatsen givetvis är helt anonym.

Skulle vi kunna boka ett telefonmöte så berättar jag gärna mer? Vill ni boka träff via sms går det givetvis också bra. Hade som sagt betytt mycket för mig, men tror också ni kommer gynnas. Tror det kan vara 1,5h tid sedermera kommer kunna ge mycket mer än så.

Väl mött,

Christoffer Landin

Mastersstudent - Personal och arbetslivsfrågor - Lunds universitet

Telefonnummer

LUNDS UNIVERSITET
Sociologiska institutionen
Avdelningen för pedagogik
Box 114, 221 00 LUND
WWW.soc.lu.se